

Г Л А С Н И К

**АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ**

Година LXIII

Нови Сад, новембар—децембар 1991
Број 11—12

С А Д Р Ж А Ј

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

ГОДИШЊИЦА КОМОРЕ

Стеван Рончевић 70 година Адвокатске коморе Војводине у
Новом Саду

— ПРИЗНАЊА ЗА РАД И ОДАНОСТ ПРОФЕСИЈИ —

Мирослав Здјелар Ратна годишњица — правда и насиље

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Мр Мелита Дундић Правна аналогија и правна држава

Мр Ангал Бозоки Појам опасне ствари и опасних делатности

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

Коста М. Месаровић Правни интерес као услов за издавање платног налога

„ГЛАСНИК” — СТАТИСТИКА

Садржај „Гласника” АКВ за 1991. г.

Правна пракса (предметни регистар)

Правна пракса (законски регистар)

Сарадници „Гласника” АКВ од броја 1—12/
/1991.

Именик адвоката АКВ (промене)

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК“ Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

C O N T E N T S

ADVOKACY AND SOCIETY

ANNIVERSARY OF THE VOJVODINA BAR

Stevan Rončević The 70th anniversary of the Vojvodina Bar
in Novi Sad

PROFESSIONAL ACHIEVEMENT AND DEDICATION AWARDS

Miroslav Zdjelar The war anniversary — justice and violence

ARTICLES AND DISCUSSIONS

Melita Dundić Legal analogy and the rule of law
LL. M.

Antal Bozoki The notion of a dangerous object and dange-
LL. M. rous activities

LAW PRACTICE CRITIQUE

Kosta M. Legal interest as a condition for issuing a
Mesarović payment order

»GLASNIK« — STATISTICS

Contents of „Glasnik“ of the Vojvodina Bar
Association in 1991.

Law practice (subjects index)

Law practice (registar of statuts)

Contributors of „Glasnik“ from number 1 to
number 12 in 1991

Directory of the Vojvodina Bar attorneys
(changes)

ANNOUNCEMENTS

From the session of the Managing Board of
the Vojvodina Bar

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Коста Мајински (1928—1932), *др Никола Николић* (1933—1936), *др Василије Станковић* (1936), *др Славко М. Бирић* (1937), *Владимир К. Хаџи* (1937—1941), *Милорад Ботић* (1952—1972), *Сава Савић* (1973—1987)

Уређивачки одбор

МИРОСЛАВ ЗДЈЕЛАР

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Александар Маркићевић, адвокат у Новом Саду, *Миливој Милић*, адвокат у Сремској Митровици, *Имре Варади*, адвокат у Зрењанину, *Александар Воргић*, адвокат у Новом Саду, *Марија Милорадов*, адвокат у Новом Саду, *мр Жељко Томић*, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459
Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIII

Нови Сад, новембар-децембар 1991
Број 11—12

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

70 ГОДИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ У НОВОМ САДУ

Уважени гости,
Даме и господо,
Поштоване колегинице и колеге,

Као што знате живимо у ратном времену — у времену када животе губи велики број људи, када доста младих људи од последица рањавања остају доживотно унакажени и осакаћени, када се руше цела села, градови и у њима све оно што су људи вековима као културна, духовна и материјална добра градили и саградили.

Живимо у времену када се међунационална мржња, не само код нас него и у добром делу света, шири као незадржива плина и прети да уништи на тим просторима све тековине цивилизације.

Ето у таквом времену навршава се 70 година од оснивања Адвокатске коморе у Новом Саду.

Када смо одлучивали о обележавању 70 година од оснивања наше Коморе пред нама се поставило питање да ли треба или не ово обележавање одложити за нека мирнија времена, па смо након више одлагања, ипак, одлучили да се овај значајан догађај за адвокатуру Војводине обележи на скроман и прикладан начин, јер се живот не сме и не може зауставити.

Ми адвокати Војводине, као дела јединствене адвокатуре Србије, због своје професионалне хумане опредељености увек смо били а и сада смо против рата и ничим нисмо допринели да дође до овог рата већ смо, напротив, за његово хитно окончање на миран, праведан и хуман начин за све народе и националне мањине које живе на овим просторима.

Изражавамо и гајимо наду да ће преовладати разум и да ће се наћи људи добре воље који ће учинити крај овом безумном и прљавом рату у чему смо, ми адвокати, спремни да их подржимо и помогнемо.

Као што је већ речено ове године се навршило 70 година од оснивања Адвокатске коморе у Новом Саду.

О оснивању наше Коморе и о адвокатури Војводине доста је писано приликом прослава 50 и 60 годишњице Адвокатске коморе у Новом Саду 1971. и 1981. године, а уз то је на ту тему доста чланака објавио у нашем часопису *Гласник* његов дугогодишњи уредник Милорад Ботић, па са тог разлога, да се не бисмо понављали, изнећемо само основне податке о том догађају.

Након завршетка I светског рата, Уредбом владе у Београду од 13. XI 1919. године (бр. 23026 1919) за територију Баната, Бачке и Барање са Међумурјем, и то Среског суда у Чаковцу и Прелогу за које је другостепени суд био Окружни суд у Сомбору, која је ушла у састав Југословенске државе а на којој се примењивало Мађарско право, основан је Апелациони суд у Новом Саду.

Уредбом о измени и допуни Закона о адвокатима и адвокатским приправницима на територији Апелационог суда у Новом Саду од 8. XII 1920. године (*Службене новине СХС*, бр. 6) одређено је оснивање Адвокатске коморе за Банат, Бачку и Барању у Новом Саду и за ту сврху предвиђен одбор од 3 члана и то: председника Апелационог суда у Новом Саду, начелника Министарства правде за Банат, Бачку и Барању и једног адвоката, па су тако у одбор ушли: др Борђе Коњовић као председник Апелационог суда у Новом Саду, ранији адвокат, др Бранко Николић, такође, ранији адвокат а тада начелник Министарства правде за Банат, Бачку и Барању и др Милош Бокшан, адвокат у Новом Саду.

Након извршених потребних припрема састао се оснивачки одбор у Новом Саду 3. марта 1921. године, и том приликом заказао оснивачку и изборну Скупштину за 3. V 1921. године, такође, у Новом Саду.

Оснивачка Скупштина Адвокатске коморе за Банат, Бачку и Барању одржана је 3. маја 1921. године у свечаној дворани Новосадске општине па се, ето, после протеча пуних 70 година, први пут поново у просторијама Новосадске општине, одржава један скуп адвоката што сматрамо симболичном исправком 45-годишњег односа власти према адвокатури. (Нису рачунате последње две године, што значи да за тај период немамо озбиљнијих примедби на однос власти према адвокатури).

На поменутој скупштини основана је Адвокатска комора за Банат, Бачку и Барању у Новом Саду и том приликом изабрани одговарајући органи Коморе и чланови Комисије за испитивање адвокатских приправника.

Након оснивања Комора је приступила свом потпунијем организовању, те је у ту сврху израдила пословник (статут) 20.

VI 1921. године који је са незнатним изменама важио све до доношења новог пословника израђеног на основу новог Закона о адвокатима који је донет 17. марта 1929. године када је Адвокатска комора за Банат, Бачку и Барању променила назив у Адвокатска комора у Новом Саду а за територију Апелационог суда у Новом Саду која је била идентична дотадашњој територији Баната, Бачке и Барање.

Уредбом од 27. марта 1933. године (*Службене новине*, бр. 72, 1933) издвојени су Срески судови у Чаковцу и Прелогу из надлежности Окружног суда у Сомбору и њихова надлежност пренета у надлежност Окружног суда у Вараждину, па су тако са подручја ова два среза брисани адвокати из Именика Адвокатске коморе у Новом Саду и пререгистровани у Именик Адвокатске коморе у Загребу.

Устројством Бановине Хрватске — 1939. године — која је обухватала и подручје западног Срема, издвојен је Окружни суд у Сремској Митровици из територијалне надлежности Банског стола у Загребу (Апелационог суда) и припојен Апелационом суду у Новом Саду (Уредба Министарског савета од 27. септембра 1939. године бр. 1265, 1939), па су тако адвокати и адвокатски приправници са територија среских судова у Сремској Митровици, Земуну, Старој Пазови, Руми, Сремским Карловцима и Иригу брисани из Именика адвоката и адвокатских приправника Адвокатске коморе у Загребу и уведени у Именике адвоката и адвокатских приправника у Новом Саду (68 адвоката).

Иначе, приликом оснивања Адвокатске коморе за Банат, Бачку и Барању 1921. године, односно на крају те године, било је уписано у Именик 378 адвоката и 78 адвокатских приправника, да би на дан 6. IV 1941. године, када је наша земља нападнута у II светском рату, у Именику Адвокатске коморе у Новом Саду било уписано 699 адвоката и 405 адвокатских приправника.

За време окупације престао је рад Адвокатске коморе у Новом Саду.

Одмах након окончања II светског рата Команда места у Новом Саду 25. новембра 1944. године поставља старатеља Адвокатској комори да би нешто касније Главни народноослободилачки одбор Војводине поверио Комору 16. V 1945. године Привременој управи.

Прва послератна редовна Скупштина Адвокатске коморе у Новом Саду одржана је 22. VI 1947. године након доношења новог Закона о адвокатури.

Нови Закон о адвокатури донет је крајем 1946. године и њиме је био одређен положај и улога адвокатури у новој држави. Овај Закон је одредио адвокатуру тако да она буде помагач суду и другим органима. Министар правосуђа имао је велика овлашћења у односу на адвокатуру, могао је вршити распоред адвокатских канцеларија, односно премештати адвокате у разна места а имао је право и да разрешава адвоката чувања тајне.

Закон о адвокатури из 1957. године конституисао је адвокатуру као јавну службу организовану на начелима друштвеног управљања када су, поред чистих адвокатских органа, у адвокатуру уведени и савети Адвокатских комора као мешовити органи састављени од адвоката и представника друштвене заједнице.

Дакле ни по првом ни по другом Закону о адвокатури, донетим после II светског рата, адвокатура Југославије није имала потпуну аутономију, већ је ова аутономија стечена усвајањем амандмана на Устав СФРЈ и доношењем нових републичких и покрајинских Закона о адвокатури — 1976. године — када адвокатура постаје уставна категорија како Савезног тако и Устава Републике и Покрајине.

Иначе и данас су у Србији у примени Републички и Покрајински Закони о адвокатури и служби правне помоћи који су донети пре 15 година, но сада очекујемо доношење новог јединственог Закона о адвокатури који ће важити за целу Републику Србију и надамо се да ће, коначно, овим новим законом, са чијом сте садржином упознати, бити отклоњене све слабости ранијих закона о адвокатури тако што би се прихватио предлог Закона о адвокатури који су заједнички израдиле Адвокатска комора Србије и Адвокатска комора Војводине, а који је предат Скупштини Србије ради стављања истог у процедуру.

Адвокатска комора Војводине је за протекли период, од свог оснивања па до данас, поред рада на свом организовању и обављању одређених радњи од значаја за све адвокате Војводине радила, такође, на оснивању и функционисању других институција које су такође имале велики значај за адвокатуру, а уз то је руководећи се искључиво интересима адвоката у одређеним периодима предузимала и друге активности.

Тако је Адвокатска комора у Новом Саду преко својих изасланика на Скупштини одржаној 27. априла 1930. године у Београду учествовала у оснивању Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије да би кроз 60-годишњи рад Савеза дала видан допринос функционисању Савеза што се, поред осталог, може закључити и из чињенице да је Адвокатској комори Војводине поверено организовање прославе 60-годишњице оснивања Савеза адвокатских комора Југославије која је одржана 10. XI 1990. године у Новом Саду.

Нажалост, непуну годину дана након прославе 60-годишњице оснивања Савеза адвокатских комора Југославије руководи дневном политиком што је у супротности са адвокатском професионалношћу, безразложно и непримерно оптужујући друге Адвокатске коморе и њихове чланове Адвокатска комора Словеније и Адвокатска комора Хрватске обавестиле су Савез адвокатских републичких и покрајинских комора Југославије као и све Адвокатске коморе у земљи да иступају из Савеза.

Сада предстоји реорганизација Савеза адвокатских комора Југославије за оне коморе које желе и даље да буду чланице Савеза.

Такође, треба истаћи да се рад Адвокатске коморе Војводине исказивао и кроз рад у Међународној унији адвоката, да су адвокати Југославије, чак пре него што је основан Савез адвокатских комора Краљевине Југославије, учествовали у оснивању Међународне уније адвоката 21. V 1928. године у Паризу, а од тог времена па до данас адвокатура Војводине учествује у раду Међународне уније адвоката и доприноси њеном развоју сразмерно својим могућностима.

Познати су, такође, „Бечки адвокатски разговори“ на који ма наши представници учествују од самог почетка, односно од 1972. године, где се, обично, расправља о темама из свакодневног рада адвоката и општих проблема адвокатуре.

Такође, наша Комора одржава већ дуги низ година веома присне и пријатељске везе са Адвокатском комором из Кечкемета.

Не може се говорити о раду Адвокатске коморе Војводине а да се при томе не спомене њен часопис *Гласник* који Комора издаје већ пуне 63 године.

Адвокатска комора за Банат, Бачку и Барању у Новом Саду покренула је 1. јуна 1928. године свој часопис *Гласник* који је под тим називом излазио једном месечно све до 1936. године да би већ у јануару—фебруару 1937. године био покренут у заједници са Удружењем правника и Јавнобележничком комором у Војводини, часопис *Правнички гласник* који је заправо био проширени *Гласник* Коморе, па је као такав излазио све до почетка Другог светског рата.

Након завршетка II светског рата Адвокатска комора у АПВ је поново покренула *Гласник*, па је тако 1. VI 1952. године објављен обновљени *Гласник* који и данас излази стичући све већи углед и популарност као један од три најстарија правна часописа у Југославији, што се да закључити не само из признања и одликовања која је *Гласник* добио, него и из чињенице да му је у последње време знатно проширен круг угледних и стручних сарадника, а да му је, такође, знатно повећан и тираж.

У *Гласнику* се поред службених вести и чланака о проблемима адвокатуре, о проблемима Адвокатске коморе у Новом Саду, о учешћу и раду Савеза адвокатских комора Југославије и о раду у Међународној унији адвоката, објављују и разни стручни чланци и расправе чији су аутори, најчешће, угледни професори правних факултета, судије, тужиоци и адвокати.

Иначе, може се слободно констатовати да је *Гласник* од његовог покретања па све до данас дао немерљив допринос стручном оспособљавању правника практичара, судија, тужилаца, правобранилаца и адвоката и то не само код нас већ и шире у Југославији, јер се његови преплатници налазе у свим крајевима Југославије.

Велику заслугу за формирање физиономије *Гласника* и његове прихваћености од стране читалаца имају ранији одговорни уредник Милорад Ботић и ранији уредник Коста Хаџи који су,

заједно, пуних 20 година после II светског рата водили *Гласник*, па им адвокати Војводине за то исказују посебну захвалност.

Наша Адвокатска комора је од самог почетка водила бригу о својим члановима што се у току 1931. године изразило оснивањем Пензионог фонда за своје чланове из кога су се поред посмртнине и помоћи исплаћивале пензије да би после рата, након укидања фондова, као облик солидарности, задржала и исплаћивала посмртнину и помоћ адвокатима и члановима њихових породица којима је та помоћ била потребна, а што све Комора чини и данас.

Поред солидарности унутар адвокатуре наша Комора је, такође, учествовала у безброј хуманитарних акција које су се након одређених догађаја — земљотреса, поплава, рударских несрећа и сл. — покретале а уз то је веома често материјално помагала разне акције здравствених установа у борби против одређених болести или, пак, набавци савременије опреме за лечење. Сем тога, Адвокатска комора Војводине је исто тако пружала помоћ очувању културних и историјских вредности, односно обнови манастира, подизању историјских споменика, одржавању значајних изложби и слично.

Посебно ваља истаћи да је од самог оснивања наше Коморе обавеза сваког адвоката била да пружа бесплатну правну помоћ сиромашним странкама што се, иначе, свакодневно чини. Међутим, наша Комора је пружање бесплатне правне помоћи проширила, поред пружања правне помоћи сиромашнима, на још две категорије лица, односно на категорију лица која су оптужена и гоњена за деликт мишљења, пример случај Јована Опачића, и категорију лица прогоњених због припадности некој нацији или вери чија кривица не потиче из факта доказа већ из факта рођења и припадности другој нацији или вери као што је то био случај са 38 Срба који су након 2. маја ове године били ухапшени у Борову Селу и Даљу чију је бесплатну одбрану организовала и пружила наша Комора путем својих чланова.

Адвокатура је кроз своју историју била на страни прогреса и као таква увек се залагала и штитила основне вредности човека, његову слободу и његова права. Међутим, то се често није допадало властима.

Највећи процват адвокатура у Југославији доживела је након доношења Закона о адвокатима 1929. године, па све до избијања II светског рата, јер је овај закон, као тада један од најсавременијих закона о адвокатима, створио услове за овакав њен развој.

После Другог светског рата адвокатура у Војводини је, а тако је било и у другим крајевима Југославије, била потиснута, изолована и од стране владајућих структура приказивана као непотребна и по друштво опасна професија што је у суштини био болшевички начин гледања на адвокатуру.

Тек након IV пленума ЦК КПЈ, 3. јуна 1951. године, посвећеном учвршћењу уставности и законитости, у ситуацији када је отклоњена совјетска доминација, стање у адвокатури се знат-

но поправило и у адвокатуру су након тога почели да улазе млади људи у доста великом броју за оно време и за оне прилике, па је тако за неколико година удвостручен број адвоката. Иначе, до тог времена, односно до половине 1951. године и уласка једне веће групе младих људи у адвокатуру, адвокатуру је обављао мали број старијих адвоката који су то чинили и пре рата.

Адвокати који су после II светског рата наставили адвокатску делатност били су, у већем делу, адвокати од каријере, високог моралног интегритета, широке културе и изузетног правничног образовања.

Од половине 1951. године па све до почетка 1990. године могло би се рећи да се адвокатура у знатно већем проценту обнављала на природан начин из редова адвокатских и судских приправника а да су, у мањем броју у том периоду, у адвокатуру улазили људи са праксом од 10, 20 па и више година.

Млади људи који су се тада опредељивали за адвокатуру чинили су то из љубави према правди и слободи. Но ако су у исто време у адвокатуру улазили старији правници са праксом, то су обично били људи који су политички прогањани и, евентуално, раније суђени само зато што су се усудили да друкчије мисле од званичне власти.

Адвокатура Војводине, а мислимо да је такво стање било и у другим Адвокатским коморама Југославије, је примањем у своје редове лица која су била политички жигосана исказала храброст, своја хумана одређења и демократску толерантност, што има немерљив значај који ће, кад-тад, историја правилно вредновати.

Што се тиче уписа у Именик адвоката прошле и ове године у односу на раније године стање је сасвим друкчије и помало забрињавајуће.

Већ смо раније рекли да је уочи II светског рата у Именик адвоката Адвокатске коморе у Новом Саду било уписано 699 адвоката, да би тај број након завршетка рата из разноразних разлога био више него преполовљен. Један дуги низ година, негде после 1951. године па до 1970. године, број уписаних у Именик адвоката био је у прво време нешто испод а касније нешто изнад 400 да би након тога тај број благо растао тако што се годишње у Именик уписивало просечно око 50 адвоката. Међутим, прошле године у Именик адвоката уписало се 112, а у току ове године 164 адвоката тако да се очекује да број уписаних адвоката на крају ове године достигне 800.

Дакле, очигледно је да је у адвокатуру у току прошле и ове године ушло неупоредиво више лица него што је то био случај ранијих година. Негде око 80% ових лица су људи који су у адвокатуру ушли из других служби са стажом од 10, 20 па и више година. Преосталих око 20% представљају младе људе који су у адвокатуру ушли из редова адвокатских и судских приправника од којих један већи део улази у адвокатуру

из истих разлога због којих су раније млади људи улазили у адвокатуру док, пак, мањи део њих улази у адвокатуру због тога што се нису могли запослити на неком другом месту.

Поменути број од 80% правника који у последње 2 године улазе у адвокатуру са праксом од 10, 20 и више година, а без и једног дана проведеног на раду у адвокатској канцеларији, већином то чине што су, због смањења броја правника у органима власти, установама, предузећима и судовима, остали без посла или очекују да изгубе посао.

Адвокатска комора Војводине је у оваквој ситуацији са пуно разумевања и људске солидарности широко отворила врата овим људима и тако им пружила могућност да својим радом обезбеде себи и својој породици егзистенцију. Међутим, један мањи број ових лица, ушавши у адвокатуру зато што је на то био принуђен, без суштинске опредељености за адвокатуру, у адвокатуру уносе неке нове начине обављања адвокатске делатности и сами, противно прописима, проширују врсте послова којима се почињу бавити.

Тако је запажено да они:

- отварају агенције,
- оснивају предузећа,
- врше нелојалну конкуренцију и на недоличан начин долазе до клијената,
- наплаћују енормне износе на име адвокатске награде,
- користе и злоупотребљавају при обављању адвокатске делатности ранија својства функционера,
- нестручно и несавесно обављају адвокатску делатност и тиме странкама причињавају штету,
- отварају у истим просторијама агенције и адвокатске канцеларије, што све у последње време озбиљније угрожава адвокатуру Војводине и руши њен деценијама стицани углед.

Надамо се да ће се ове опасности отклонити појачаним радом дисциплинских органа Коморе, а нарочито предложеним решењима будућег Закона о адвокатури, односно увођењем обавезног адвокатског стажа од 1 године за упис у Именик адвоката, без обзира на то одакле, са ког положаја, функције или са којом титулом у адвокатуру долазе.

Иначе, човек је кроз историју увек био и остао основна преокупација адвокатуре, односно заштита слободе и права човека, правде, људског достојанства, борбе против самовоље, злоупотребе власти, субјективизма и волунтаризма.

Адвокатура је тековина цивилизације.

Она је у свом историјском развоју који траје више од 2.500 година доживела безброј пута успоне и падове, била је сузбијана, ограничавана па чак и укидана, али је увек у таквим временима имала снаге да се поново дигне и васкрсне.

Данас, у савременом свету, не може се замислити ниједна демократска држава без самосталне и независне адвокатуре.

Може се комотно рећи да се раније, а и сада је то случај, постојање демократије у једној земљи ценило по положају адвокатуре у тој земљи, а надам се да данас наша, коначно уједињена Србија, тежи остварењу тога идеала.

Нови Сад, 23. XI 1991.

Стеван Рончевић
председник
Адвокатске коморе Војводине

*
* *

Скромно, у складу са временом у коме живимо, 70-годишњица Адвокатске коморе у Новом Саду обележена је свечаном академијом, у дворани Скупштине општине Нови Сад 23. 11. 1991. године.

Уз поштовање свих обичаја и осећања, скуп није могао имати обележја уобичајених прослава, на којима смо минулих деценија указивали гостопримство многим драгим гостима, угледним званицама. Али традиција је сачувана, забележена је и ова, ратна, годишњица.

Својим присуством скуп су увеличали др Зоран Стојановић, декан Правног факултета у Новом Саду и потпредседник Скупштине града Новог Сада, мр Томислав Бурђевић, председник Врховног суда Војводине, Стеван Нећак, покрајински јавни тужилац, Тома Фила, председник Адвокатске коморе Србије, Дармановић Илија, председник Адвокатске коморе Црне Горе, Дедић Томислав, добитник Повеље југословенске адвокатуре из Црне Горе, Владимир Домазет, председник Основне коморе у Нишу.

ТЕЛЕГРАМИ

МЕЂУНАРОДНА УНИЈА АДВОКАТА

Хенри Грондин,
председник

Квебек, 18. новембра 1991.

Господин Стеван Рончевић
Адвокатска комора Војводине
Змај Јовина бр. 20/П
Нови Сад, Југославија
Факс: 011 38 21 29 459

Драги колега,

Мало пре сам примио, путем телефакса, ваше писмо у коме ме позивате да учествујем на свечаности поводом обележавања седамдесет година постојања ваше Коморе у Новом Саду, а која ће се одржати 23. новембра.

На жалост, тог дана морам бити у Паризу због заседања једног Управног одбора које је предвиђено још пре неколико месеци. Претходни дан морам провести у Берлину, где треба да говорим на свечаној вечери поводом конгреса немачких адвоката.

Стога ми је веома жао што не могу прихватити ваш позив.

Ипак, будите сигурни да ће ми увек бити задовољство да дођем у вашу земљу, јер су везе УИА са југословенским адвокатима врло јаке и пример су осталим коморама света.

Још једанпут вам захваљујем на позиву и надам се да ћу ускоро имати прилику да вас посетим.

Срдачно,
Председник
Хенри Грондин

Стеван Рончевић
Председник Адвокатске коморе Војводине
Змај Јовина 20/П
Нови Сад

Поводом 70-те годишњице постојања Адвокатске коморе Војводине, упућујемо вам срдачне честитке и изразе најбољих жеља. 70 година постојања значајан је јубилеј, достојан постојања и уважавања. Адвокатска

комора Војводине и њени чланови — адвокати Војводине, дали су огроман допринос у развоју и примени права, уставности, законитости и заштити човекове личности и имовинских права грађана. Адвокатској комори Војводине и адвокатима Војводине желимо да наставе свој плодан рад и да пруже пуну подршку развоју правног система Републике Србије и Југославије.

Др Дамњан Раденковић
потпредседник Скупштине АП Војводине
Др Радоман Божовић
председник Извршног већа Скупштине АП
Војводине

Адвокатска комора Војводине
Змај Јовина 20
Нови Сад

Упућујем вам најсрдачније честитке поводом значајног јубилеја и истовремено изражавам жаљење што због неодложних обавеза нисам у могућности да присуствујем вашој свечаности са жељом за успешан будући рад.

Предраг Тодоровић
министар правде

Адвокатска комора Војводине
Нови Сад

Због немогућности да непосредно са вама подјелимо радост на прослави јубилеја ваше Коморе, овим путем упућујемо искрене поздраве и жеље да адвокатура Војводине и убудуће настави свој пут у духу свијетлих традиција које су биле увијек цијењене и уважаване и у адвокатури Босне и Херцеговине.

Адвокатска комора БиХ
Булић Жарко
Галијатовић Екрем
Марић Бранко
Спахо Мехмед

Адвокатска комора Војводине
Улица Жарка Зрењанина број 8/А
Нови Сад

Поводом одржавања свечане академије у част 70 година оснивања Адвокатска комора Косова жели вам плодносан рад и успех у даљем раду.

Теки Бокши
председник
Адвокатске коморе Косова

ПРИЗНАЊА ЗА РАД И ОДАНОСТ ПРОФЕСИЈИ

Управни одбор Адвокатске коморе Војводине, на седници одржаној 25. октобра 1991. године, донео је ОДЛУКУ о доделивању ПЛАКЕТА СА ЗАХВАЛНИЦОМ у знак признања и захвалности за нарочити допринос у развоју и унапређивању адвокатуре, за несебичан и истрајан рад у органима Коморе, за етику, знање и правдољубивост у борби за идеале и циљеве адвокатуре.

Плакете са захвалницом додељују се:

1. *Милану Миковићу, адвокату у Панчеву*
2. *Боривоју Јекићу, адвокату у Новом Саду*
3. *Др Аурелу Лошонцу, адвокату у Суботици*
4. *Тоши Ишпановићу, адвокату у Суботици*
5. *Илији Јарковачком, адвокату у Панчеву*
6. *Лазару Радојчићу, адвокату у Новом Саду*
7. *Томиславу Милићу, адвокату у Новом Саду*
8. *Александру Палу, адвокату у Сомбору*
9. *Велимиру Нинкову, адвокату у Врбасу*
10. *Јене Борошу, адвокату у Сенти*

Посмртно, плакете се додељују:

11. *Др Јожефу Варадију*
12. *Др Стојану Михаиловићу*
13. *Слободану Антићу*
14. Добитник Плакете са захвалницом, најсјајнијег знамења које додељује Адвокатска комора Војводине, је и једна дама, која по свом професионалном опредељењу случајно није адвокат, али је адвокатури и Комори поклонила најбољи део свог стваралаштва и знања, дајући увек онај вишак између уложеног и узвраћеног,

који чини ону малу разлику између обавезе и ентузијазма, који се сада већ мери деценијама. То је *Мирјана Јовановић*, технички уредник *Гласника* Адвокатске коморе Војводине, иначе технички директор Издавачког предузећа Матице српске у Новом Саду

Добитници *Повеље Адвокатске коморе Војводине* у знак признања за савесни дугогодишњи рад у обављању адвокатури су:

1. *Славко Руски*, адвокат у пензији из Суботице
2. *Бранислав Мајсторовић*, адвокат у пензији из Руме
3. *Сава Букановић*, адвокат у пензији из Руме
4. *Васа Гуцуљ*, адвокат у пензији из Беле Цркве
5. *Никола Алимтић*, адвокат у пензији из Новог Сада
6. *Мирко Борјановић*, адвокат у пензији из Новог Сада
7. *Тихомир Антић*, адвокат у пензији из Пландишта
8. *Сава Савић*, адвокат у пензији из Новог Сада
9. *Душан Јараковић*, адвокат у пензији из Панчева
10. *Јован Микша*, адвокат у пензији из Титела
11. *Милан Маркићевић*, адвокат у пензији из Новог Сада

Посмртно, повеље се додељују:

1. *Велжу Крговићу*, Нови Сад
2. *Леонори Бурић-Влаховић*, Нови Сад
3. *Данилу Мишовићу*, Зрењанин
4. *Борђу Дамјану*, Зрењанин
5. *Оливеру Новаковићу*, Нови Сад
6. *Сави Игићу*, Шид
7. *Желимиру Трухару*, Сремска Митровица
8. *Душану Ербес*, Панчево
9. *Милану Матићу*, Алибунар
10. *Душану Пандурову*, Ковин
11. *Ивану Крестићу*, Зрењанин
12. *Тивадару Фабо*, Суботица

На крају, дозволите још само неколико речи:

Адвокатура је увек била шкрта када се обраћала својим посленицима у додели признања.

Делом је то данак оним временима када ниједан историјски догађај није био старији од 40 година, делом је резултат нашег националног, могло би се рећи урођеног односа према својим најбољим људима, како је написао др Обрад Станојевић у последњем броју *Анала Правног факултета* у Београду, у

свом изворном научном раду о Глигорију Трлајићу, првом српском професору права, једном од неоправдано заборављених учених Срба с краја XVIII и почетка XIX века, због кога је Јован Јовановић Змај у свом часопису поставио читаоцима питање:

„Јесте ли чули о Доситеју Обрадовићу?

Јесте ли чули о Вуку Караџићу?

О Бранку Радичевићу, Стјепану Митрову Љубиши?

О Бури Даничићу?

Али о Глиши Трлајићу, не мање вредном и честитом Србину, сумњам да сте слушали... А да знају мали, да знају велики какав је Глиша марљив био. Какав Србин, какво срце. Би га се засело сећали, би волели, би славили.”

Па ипак није заборављен. Увек се неко сети, а делом и зато што адвокатура на овим просторима никада није била лако занимање и елитистички позив, што је увек била права мука, а права мука никад не пропадне, што је увек тражила и добијала максимум од оних споменутих и оних непоменутих који су је носили и изнели из највећих искушења што је била потискивана и гурана на маргине друштвене позорнице јер је увек представљала латентну опасност за сваку тоталитарну власт па макар она била огрнута и плаштом демократије.

Због тога верујем да је за сваког адвоката оно унутрашње осећање поноса и испуњености после година и деценија проведених у адвокатури највећа сатисфакција то што је био и јесте адвокат, што је истрајао у томе. То осећање, које верујем, носе сви адвокати у себи, који у адвокатури нису били само пролазни гости, не може се заменити ничим другим. То је највећа награда.

М. З.

РЕЧ ЗАХВАЛНОСТИ

Најстарији лауреат Повеље са захвалницом, Тоша Ишпановић, адвокат у Суботици, тихим, помало дрхтавим, али мудрим речима обратио се скупу, са речима захвалности и речима вере:

„Сви они који су данас добили признање извесно је да су адвокатуру схватили тако као што сам је и ја схватио, а верујем да сте и ви, који сте присутни, истог мишљења. С обзиром на данашњу ситуацију у којој се свет налази, посебно наше, југословенско друштво, а ја волим Југославију, верујем и желео бих да адвокатура буде и у будућности носилац борбе за право, за хумане и људске односе и право да човек живи као човек.”

РАТНА ГОДИШЊИЦА — ПРАВДА И НАСИЉЕ

Историја Адвокатске коморе Војводине толико је богата, а толико је мало записано и пренето у Коморски табуларијум, да они који су двадесетих година овог века доситејевском страшћу „полезне печатоманије“ почели да исписују Књигу, пред сваку генерацију обнављају захтев да врати дуг и испуни завет.

Завет стоји и данас. Поводом обележавања 70-годишњице, која је прворазредни догађај не само за Комору, већ и за једну националну културу.

Али, завет ни овога пута неће бити испуњен. Не онако како би требало, у складу са добрим обичајима и традицијом, уз богатство подсећања за оне који долазе. Неће, ни по цену да се пронађе времена и снаге да се много чита и много тражи, а нађе сасвим мало. И онда би труд био узалудан.

Ово је ратна годишњица. Исписује је ратна драма. Извештајима о стрељаној савести и идеалима, о младости са поруком мира на умрлим уснама: „Будућност је ту, само је треба препознати.”

Сада када је дошла, страшно је рећи, али се мора: није било будућности.

Драма траје. И живот са њом. Наравно да није престао. Само је утихнуо са запрепашћењем оних који су веровали да граде нешто што ће бити смисленије и праведније од оног што је било јуче. Да је човеково сутра увек боље од оног јуче.

Сва друга збивања, догађаји и сећања, са неким преосталим људима који и на то мисле, као да ишчекују по страни са лудом надом да ће већ сутра сванути умивено јутро у којем нема тескобе и стрепње, авети која сваког тренутка може да разлупа живот у парампарчад, онај исти живот о којем су мајке преле својим синовима причу о мучи и вери, о поштењу које се исплати.

Живот, дакле, тече даље.

Годишњице које смо записивали имале су смисла у примерима врлине и моралне истине која се спознаје и преноси традицији на чување. *Veritas in profundo.*

Која је истина на крају овог времена?

У Сиудад Мексикоу и Морелији адвокатура света доживела је историјски тренутак ове 1991. године, промоцијом „Правде за свакога“, која руши сваку дискриминацију међу људима, а безусловно право приступа правди изравнава са чињеницом ПРИПАДНОСТИ ЉУДСКОМ РОДУ.

Промовисала је идеале који спајају људе и континенте, у уверењу да није важно где је утрожена слобода и коме се ускраћују права — јер су то вредности које припадају човеку.

Југославија је потписала ову Повељу, али је она истога часа на овим просторима претворена у апсурд. Као и многи други идеали, испраћена је речима: „Боже, ала се овде брзо смрква“.

Док свет слави Повељу о правди за свакога, адвокатура се у Југославији нашла на еразмовском задатку у којем адвокати бију битку да сазнају имена затворених, да идентификују затворе у којима борава, да у судским поступцима утврђују круцијалну чињеницу: да ли је оптужени жив или је мртав! Или се службено води као *немао*.

Језик поступака отрован је идеологијом и мржњом, кроји се и подешава према дневним потребама.

Обесправљени и очајни људи улазе на врата судница са питањем: да ли је овде правна држава?

То је стварност и то су паралеле.

Сила је надјачала право.

Тачно пре годину дана (*Гласник* бр. 12, 90), говорећи о *тешком учењу демократије*, нисмо крили задовољство због укидања некадашњег 133. чл. КЗ СФРЈ, помоћу којег су затварани „заточеници савести“ — због злонамерног и неистинитог приказивања друштвено-политичких прилика у земљи!? Тражили смо да се обнове поступци, да се отворе досијеи неправде, да се лекција научи на прави начин.

Мисао је, наравно, дужна да с времена на време стане пред Бога Јануса и постави питање: да ли је лекција научена? Уместо одговора — тешко смо изненађени сећањем.

Објашњење парадокса да је и корачање уназад прогресивно, захтевало би дубоку анализу, много статистике, обиље података, извештаја, позивање на подзаконске акте, уредбе којима се мењају закони, ставове и закључке, одлагање примене нових прописа и ретроактивну примену оних других. А то, за цело, не би помогло, нити би Истину учинило прозачнијом.

Грчки мит о железном добу говори да што су генерације новије, то су горе. Доћи ће време када ће постати тако зле, да ће обожавати моћ, одабраће снагу уместо права, а поштовање према врлини и доброту ће нестати. Али на крају, када се нико више не буде бунуо против недела или осећао стид у присуству бедних — ни тада неће све бити изгубљено.

О адвокатури је реч.

Из неразвијеног мозга пра човека мисао о насиљу еволуирала је до данашњег застрашујућег култа званог „субкултура насиља“ — али се човек увек насиљу супротстављао потребом за правдом, културом и разумом, у тежњи за мирним животом — јер је непревазиђена дефиниција живота — МИР.

На сесији адвоката, председник У. И. А. Хуан Антонио Кремадес је рекао да адвокатура треба да одигра фундаменталну улогу пред изазовима света. Неће се моћи говорити о уједињеној Европи, слободној размени Север-Југ, док не буде слободног протока адвоката, а тај слободан проток имаће место у свему што чини сву сложеност и богатство данашњег света.

Блокада адвоката није могућа. А адвокати морају дићи свој глас против свих других блокада.

Важно је да судови, власт и управа схвате СОЛИДАРНОСТ свих адвоката у свету. Сада је прилика да адвокатура активно делује, да покрене механизме Правде за свакога, да пробуди савести (14 адвоката су председници влада или шефови држава у свету), да гради мостове, да спаја порушено.

Не може адвокатура бити у служби интереса који је противан њеном основном интересу: БОРБИ ЗА ПРАВДУ ЗА СВЕ ЉУДЕ.

Наша снага је у солидарности. Ако нас географија раздваја, историја нас спаја.

Прекиди сарадње, декларације о иступању из Савеза адвокатских комора Југославије, увредљива писма и оптужбе — све то није адвокатура. То је политика. *Адвокатура ником није дала други мандат осим да заступа човека и штити његова права.*

Адвокатуром се нико неће бавити осим адвоката. А они то данас не чине на начин који данашње време и данашњи изазови пред њих постављају. Као и пред друге хуманистичке професије.

Али она ову своју обавезу не сме оставити генерацијама у наслеђе, јер би изневерила оно што су многи градили и много пута потврдили.

Дотле, до неке боље 1992, па макар јој претходило и сазнање о духовном поразу јучерашњег света, јер би то био предуслов за духовни препород који мора доћи, остаће речи мржње и насиља, али и речи које нису устукнуле пред злом, усамљене и пркосне сред ратног ужаса, као светлост и нада за оне који вапију за правдом.

„Кад би ријечи биле кратка вијека као звук који их је изговорио. Али оне често живе годинама. Као срамне ране боле и жегу и трују живот“. (Иво Андрић, *Ex Ponto*).

Мирослав Здјелар

Мр Мелита Дундић

асистент Правног факултета у Новом Саду

ПРАВНА АНАЛОГИЈА И ПРАВНА ДРЖАВА

1. Правна аналогија

Аналогија је првенствено средство попуњавања правних празнина. Изналажење једне појединачне норме за случај правне празнине представља тумачење права. Празнине су почетне и накнадне (секундарне), апсолутне (оне које се не могу попуњити), релативне, тоталне и делимичне и на крају праве и неправе. Тумачење у ширем смислу је развијање правних норми.¹ Стара правна школа је заступала идеју о логичкој затворености права, па према томе и тезу да у праву нема правних празнина, већ да су оне само привид. Наиме, може за извешан конкретан правни случај да не постоји правни пропис али то је само привидна празнина, јер је то случај који је обухваћен вишим, апстрактнијим правним правилима. Сви они случајеви које закон није специјално нормирао долазе под опште норме.²

Под једну општу законску норму долазе сви они односи и правне појаве чије су битне особине исте и које их стављају под једну исту законску норму. Та норма је њихова синтеза. Сваком случају који није изричито предвиђен судија има да утврди његову карактеристику и да га класира и подведе под општу норму.

То је посао судије а не законодавца. Само ако постоје посебни разлози да законодавац хоће један правни однос да издвоји из групе односа у којој се он налази, тај однос се онда нарочито нормира. Закон и правни поредак могу да пруже извесне индикације за решење конкретног или конкретних случајева на основу општих прописа, али су те индикације сувише апстрактне да би се на основу њих могло извести прецизно

¹ Р. Лукић: Теорија државе и права, II, Београд, 1958, с. 243.

² Исто, с. 244.

конкретно правно регулисање. Индикација постоји али није довољна и онај ко попуњава празнину налази се пред стварном празнином, а не само пред њеним привидом.³

На питање који пропис треба да се примени у случају постојања правне празнине, неки дају одговор да сва питања о којима нема законског прописа не треба ни решавати, јер тај однос није правни. Он стоји ван права. Судија, или орган, или грађанин који примењује право, односно попуњава празнине, има на располагању следећа средства и то по наведеном реду: аналогија, обичајно право и самостално стварање конкретне правне норме. То значи да има да се примењује у првом реду целокупно постојеће писано право помоћу аналогије. Тек када се исцрпи целокупно писано право и у њему се не нађе прави пропис, прелази се на обичајно право. Обичајно право ће се примењивати у складу са општим начелима писаног права. Ако му ни обичајно право не даје материјала за попуњавање празнина, примењивач права треба сам да створи одговарајућу правну норму. Овакво стварање правне норме је допуштено само у крајњем случају, због сигурности и стабилности. За грабење садржаја конкретне норме могу да се по потреби употребе норме закона који није више на снази, а не морају се у образложењу ни помињати.⁴

Аналогија је тумачење по сличности.⁵ Када су два конкретна случаја слична извесне битне особине су им заједничке. Ако је други случај регулисан у закону једном нормом која би по ступњу конкретности била истоветна са нормом која регулише први случај, онда би случај у средини, који није регулисан, тј. који представља празнину, могао да се реши путем примене аналогије, било једног, било другог прописа истог ступња конкретности.

Као што се види из кратког излагања о аналогији она је битна карактеристика свих правних система независно од оквира политичког система у којем се одвија правни поредак. Аналогија не одређује правну државу, већ се везује за појам правне празнине а ова постоји одвајкада у свим правним системима и у свим државним облицима. Законска аналогија подразумева да се на нерегулисан правни однос примењује норма истог ранга која регулише случај који је у битним правним моментима сличан са случајем који представља правну празнину. Међутим, код правне аналогије је питање шта се сматра одговарајућим садржајем за поуну правне празнине. У таквом случају (кад се примењује правна аналогија) не постоји слична правна норма одговарајућег нивоа општости, па се примењивачу права нужно допушта знатно већа слобода у попуњавању правне празнине него када се ради о законској аналогији. За суштину правне државе ово питање је од значаја у смислу да

³ Исто, с. 245.

⁴ Исто, с. 245.

⁵ Исто, с. 246.

ли правна аналогија утиче на поделу власти у правној држави на законодавну, управну и судску. Наиме, ако судија нпр. треба да сам конструише вољу нормотворца, није ли то абдикација законодавца у корист судије. Легалистичке тј. позитивистичке правне теорије су типичне концепције са позиција правне државе. Оне апсолутно негирају могућност да судија у правној држави преузме део компетенција законодавца, с тим да ове концепције проблем више решавају на теоријском него на правнопрактичном плану. Тврдња да су правне празнине фикција јер су потенцијални садржаји непостојећих правних норми дати у правним правилима, принципима и начелима, оставља проблем слободe тумачења нерешеним.

Слобода тумачења ипак постоји у свим правним системима. Она је најизраженија у правној држави јер су у тумачењу судски органи самосталнији у односу на законодавне и управно-извршне него у државама које нису правне. Међутим, та је слобода у правној држави ограничена рационалитоном правне аргументације у којој аналогија игра врло значајну улогу. У том смислу је веза правне државе и аналогије најзначајнија.

2. Аргументација путем аналогије

Аргументација путем аналогије се не може неограничено проширивати пошто је аналогија својом природом везана за основе из којих излази и у чијим границама се развија, тј. за сродност чињеница и истоветност смисла. Проширење ових граница није дозвољено ни с обзиром на логику ни с обзиром на право, нарочито ако се има у виду да она норма закона која, дајући аналогији њену сопствену улогу, изричито циља на претпоставку да случај „ипак остане сумњив“, тј. да аналогија није довољна да га разреши. Узалуд се трудило да се тешкоћа савлада, правећи разлику између *analogia legis* и *analogia iuris*, подразумевајући ову другу у много обимнијем смислу. Већ по општем учењу логичара, са Аристотелом на челу, аналогија се разликује од индукције управо по томе што она не иде од особеног ка општем, већ од особеног ка координирано особеном. Према томе, није могуће изградити општу истину на аналогији. И законодавац каже да тамо где не може да помогне аналогија, морају да се примењују начела општег права, али не каже да се до тога мора доћи путем аналогије. Штавише он прећутно каже супротно.

Примењујући норму на случајеве различите од оних који су њоме непосредно обухваћени признаје се да смисао који се налази у духу нормe важи за сферу обимнију од оне која јој је првобитно била одређена. Проширење које се тиме постиже увек је ограничено и особено тј. тиче се тог извесног реда односа који одговара смислу нормe која је у питању. Ствар није измењена ако се на овакав начин размотри низ норми. Само правно искуство и нарочито судска пракса показују да од осо-

бених норми које је законодавац формулисао — мада комбинованих врло вешто и употребљених у значењу много ширем од буквалног — не може увек да се извуче одлука, како да се реше нови случајеви које живот непрекидно пружа. Што је судија ипак у могућности да поступи по закону, то је стога што му је закон ставио на располагање не само аналогно тумачење, већ и општа начела права, дајући овима у овако широкој формулацији, истинску и особену санкцију позитивног права. Затворити та начела у те исте појединачне норме, већ формулисане и хтети добијати их искључиво из ових, значи увести поново непогодност коју је законодавац желео да отклони и одузети начелима њихову посебну допунску моћ.

Једини захтев који је поставио законодавац у погледу односа општих начела и особених норми права је да између њих нема несклада. Унутрашња сагласност делова система права захтева да нема ни противречности ни несагласности. Правник, а нарочито судија, мора да господари системом, како Аристотел каже, као живи праведник, а формални захтев је хомогеност система, логичка усклађеност тако да се појединачне одредбе права не могу разумети ако се не доведу у везу са начелима из којих произлазе (мада ова често и нису формулисана у закону). Међусобна веза општег и појединачног не уништава стварну хијерархију логичких вредности и не значи да ова два појма могу механички да замене један другог или да имају подједнаку вредност. Зато је неопходно учешће разума, који, истражујући општа начела права, тражи помоћ у употребљавању појединачних норми. Као што се простом дедукцијом не могу а priori из општих начела добити сви појединачни садржаји правног система (у којима се налазе и емпиријски и случајни елементи) тако се не може доћи само из појединачних садржаја до адекватног сазнања тих начела, која у својој општости виртуелно премашују сваку појединачну примену. Сваки правник би одбио захтев крајњег рационализма или крајњег емпиризма јер је први метод а priori а други а posteriori, а право се завршава у субјекту као крајње распарчавање општих начела у стварним облицима искуства.

3. *Најзначајнији принципи општих правних начела правне државе*

Правна држава подразумева државу која има изведена поделу власти на законодавну, управну и судску. Међутим, та општа формула по којој се обезбеђује функционисање правне државе, није довољна да би се на основу ње разрешавала и нека практична питања. Право и правосуђе су пре свега практична питања која се решавају не само ослањањем на чињеницу независности судства већ и на неке принципе који омогућавају потпуније тумачење права и нарочито примену правне анало-

гије. Принципа у праву је много, као што су: умност, рационалитет, слобода (историјска и конкретна), сигурност, ред и мир, правда итд. Сви се они углавном могу сврстати у два основна принципа које уважава правна држава приликом вршења права, а то су легалитет и легитимитет.

Легалитет је принцип који је веома битан за сваку правну државу. Међутим, он својом непристрасношћу може да доведе до антиномија или логичних а неразумних решења у тумачењу права. Легалитет као општи принцип не омогућава да се реализује правна аналогија на рационалан начин, већ оставља простора попуњавању правно празног простора садржајима који не почивају на рационалиту правних одлука, већ на вери у аутоматизам принципа легалитета, иза кога се често крију недемократске интенције. Модерна правна држава има све већу моћ да кроз резултате науке остварује још већу моћ, поруке које се преносе путем правних норми се максимално језички објективизирају, не да би се постигла ефикасност права, већ да би се сузио простор интуитивног разумевања и инвентивног споразумевања. Принцип легитимитета је незаменљив у правној држави, али је опасно када он постаје једини и апсолутни правни принцип. Иза правне аргументације, сведене само на логичку, крије се немоћ субјекта да се ангажовано укључи у процес тумачења права, који је на изванредан начин и део процеса стварања права.⁶

Отуда је у модерној и демократској правној држави неопходно да се принцип легалитета, као сувише апстрактан и без субјектан, у конкретним случајевима коригује принципом легитимитета правног одлучивања. Међутим, у пракси проблем се јавља као ситуација у којој се легитимитет тешко може дефинисати па чак и одредити а легалитет се никада не може искључити нити потиснути. Правна држава у демократским условима омогућава и примену правне аналогије, између осталог, тако што се, остајући у границама легалитета, сувише апстрактни могући садржаји, обезбеђени легалитетом, конкретизују принципом легитимитета. Он даље подразумева разраду појмова као што су консензус, толеранција, еластичност у тумачењу објективних садржаја, рационалитет, инвенцију судија, адвоката и тужилаца итд.

Циљ права и правних норми није консензус, нити се до правних норми долази кроз консензус. Право се ствара уз напор људског духа, уз ангажовање разума, рефлексije, свести, намере остварења неких циља и претпоставке о могућностима за то остварење. Право, затим, стварно карактерише државна принуда у највећем броју случајева. Онда када је нема, правна норма привидно регулише неке консензусне појаве, а заправо је већ језички сročена тако да упућује на свест о могућој инхибицији или репресији на неки други начин, без посредства

⁶ Р. Лукић: *Методологија права*, Београд, 1989, с. 230.

државног апарата за физичко насиље, већ утицањем на процесе у свести правних адресата.

Интегрално посматрање права као реалности упућује најпре на језик као најочигледнији и најмеродавнији показатељ идеолошке функције права на једној страни, а на другој, на релативну моралност права. Не дирајући у битну различитост права и морала, легитимитет право црпи из моралних судова о праву. У том смислу је моралност критеријум права (Радбрук), а да право и морал нису постали једнаковрсне појаве. Ова кантовска функција морала у праву је прогресивни аспект језика права. Конзервативан је онај први — идеологичност језика, која је далеко преовлађујућа функција језика права.⁷

Језички аспект права изражава и умност права. Право је духовна творевина између осталог. Као такво оно се јавља у виду правних норми које су конструкција човековог интелекта, тј. духа.⁸ Морална филозофија даје разлоге универзалних значења, а право полази од моралних принципа, помоћу њих се врши правна аргументација, а најзначајнији од моралних принципа јесте толеранција, не као апсолутни принцип, већ толеранција у оквирима датог историјског и културног контекста.

Толеранција у функцији истине је морални принцип, али и универзални. „Закон остаје правоваљан, али са ограниченим дејством, због праксе која, у крајњој линији, одређује стварну правну ситуацију.“⁹ Принцип толеранције не може се дефинисати већ само одредити топикама као општа места или релевантна гледишта.

Нееластичност правног позитивизма није само проблем техничке природе, веч је и наговештај моралног скептицизма који води гушењу правног плурализма и спутавању прогреса друштва. Ауторитет и санкција државног апарата за физичко насиље јесу битне особине правне норме која је као таква језички повезана са њом у формулисању битних црта права. Међутим, суштина права није само у обезбеђивању државне власти и њене ефикасности. Појам ауторитета далеко превазилази појам права. Обичајне, моралне и религијске норме такође функционишу на принципу ауторитета и његовог психолошког дејства на свест адресата. То је у природи нормативитета. Право је и нормативитет, али право има и изразито динамичну функцију стварања, праћења и обухватања плуралистичких друштвених токова. „Зар није сама идеја о јединственом тумачењу супротна мисији судије.“¹⁰

Стриктно дефинисање је у вези са ослањањем на принцип легалитета као једино меродаван у процесу стварања, тумачења

⁷ Н. Висковић: Језик права, Загреб, 1989, с. 131.

⁸ Право као израз духа народа је нешто сасвим друго. Дух народа је категорија историјске правне школе. Човеков дух је апстрактнији појам.

⁹ Х. Перелман: Право, морал и филозофија, Београд, 1983, с. 149.

¹⁰ Исто, с. 127.

и примене права. Правне празнине су најиндикативнији вид потврде да је легалитет као окосница правничког мишљења непримерен дијалектици праксе. Као категорија праксе право је упућено у крајњој линији на субјективитет и на Кантово поимање легалитета. „Слагање неке радње са законом дужности јесте законитост (legalitas)”¹¹

Наспрам легалитета постоји потреба за инвенцијом правника практичара. *Ars invendi* („Која даје корисне савете, *toroi* или *loci*”)¹² је метод односа према праву и правичности, диктиран потребама на општем плану којег легалитет не успева да обухвати. Опште добро је питање практичне филозофије а не легалитета а у данашњим условима опште добро је историјски и еколошки угрожено. Поставља се питање да ли правна држава у таквим условима може да се ограничи на легалитет правног одлучивања или мора да уважава и остале правне вредности које скупа чине легитимитет правне одлуке. Модерне масовне демократије спознале су да је принцип поделе власти најефикаснији облик контроле моћи. „Човекова природа се не мења. Злоупотреба моћи је прастари проблем људског заједничког уопште, а потпуно спречавање те злоупотребе могуће је само у утопији.”¹³

Практичан циљ је сагласност да је истина вероватно досегнута.¹⁴ Тај практичан циљ никада не постиже апсолутну истину, као ни хуманитарне дисциплине. Међутим, умно право треба да је усклађено и са истином, али и са неким другим вредностима. Умност је истина која је претрпела многострука вредновања. Она је идеал права уопште, очишћеног од идеологије и доведеног у функцију практичне филозофије. Тако схваћено право се не везује стриктно за санкцију државног апарата за физичко насиље, ни за конкретне оквире државноправних односа класних друштава, већ за могућност слободе у праву или путем права.

Питање слободе се углавном схвата као индивидуалноетничко. Друштвено-политички схваћена слобода је опште право и садржај реалитета у друштву. Лична слобода има у праву свој израз, што зависи од политичког система у коме се врши тумачење. Слобода је увек и облик истине, а истина је један од облика универзалности људске egzистенције. Питање слободе добија своју верификацију кроз истину. Ако је нешто слобода номинално а то није истовремено и истина, онда спознаја која комбинује логичку и етичку страну неког садржаја, казује да у њему нема слободе ни истине.

Право је увек вредновање. Свака норма повлачи границу између слободе-истине и забране. У томе се држава јавља као креатор политичког циља који се жели постићи. Свест грађана

¹¹ И. Кант: *Метафизика* Худорећа, Сарајево, 1967, с. 27.

¹² Т. Фивег: *Топика и јуриспруденција*, Београд, 1987, с. 134.

¹³ Х. Г. Гадамер: *Грађани два света*, у књизи избор текстова, приредио К. Михалски: *Човек у модерним наукама*, Н. Сад, 1986, с. 168.

¹⁴ Е. Д. Хирш: *Начела тумачења*, Београд, 1983, с. 11.

о циљу, њихов вредносни однос према том циљу као умном може да замени санкцију државног апарата.

Централни појам хуманитарних наука јесте активност субјекта пре свега кроз рефлексију. Сваки појам који би затворио домете активности субјекта у том смислу, треба заменити језичким синтагматским одређењима. Тако се једино може сачувати живо ткање стварности од затварања у дефиниције. Стварност још није слобода-истина која би се могла фиксирати путем норми.

Право је по својој природи хетерономно а морал аутономан. Међутим, право се упркос томе не би могло ни замислити без телеолошке интерпретације. Она доприноси успостављању равнотеже између државе и друштва. Помоћу ње се ублажавају степени зависности права од државе, односно степени хетерономности права, јер право је делом и аутономна појава. Криза државног права, коју познају сви правни системи, показује да право није апсолутно упућено на државу. Оно има извесну меру релативне самосталности која чини право легитимним, независно од легалитета гарантованог физичком принудом у праву.

Слобода у праву није дата од стране нормотворца. Она је упућена на правни праксис који је у стању да човеку пружи користан пут у многостружност видова истине.¹⁵ Праксис је увек везан за слободну вољу, којом настаје људско дело усмерено на човеково добро. Историјски гледано право је усмерено на човеково историјско добро и као такво оно је у крајњој линији и питање морала а не само историје класног друштва. Право је и облик човекове егзистенције а као такво упућено је и на одношење према другима. Оно је и питање морала као деловање са сврхом и флексибилност и ефикасност у решавању конкретних ситуација.

Право се може разумети само на основу говора у коме се отвара и конституише смисао правних норми. То значи да је правни поступак централни појам правног праксиса, а правна аналогија један од централних проблема правног праксиса. Међутим, традиционална правна мисао је настојала да дефинише све па и оно што се не може дефинисати као што је аналогија и други појмови чији садржаји не могу да се уоквире „коначним истинама”.¹⁶

Слобода није суштина права него је освајање нових простора субјектата, пре свега економских, који могу да утичу на померање граница између нормативних, нормираних и преднормативних правних односа. Те границе нормотворац не може увек да предвиди на прави начин. Аналогија је неопходна за њихово померање ка одређеним вредностима. Слобода је у систему правних вредности фикција, а правна (не политичка) реалност су је-

¹⁵ Е. Вајл: Политичка филозофија, Београд, 1982, с. 341.

¹⁶ У области правне науке се нарочито често срећу метафизички појмови.

зик права, говор у правном поступку и правила интерпретације права и правне аргументације која треба да објективизирају релативност слободе у праву као духовне вредности.

4. Веза правне аналогије и начела и принципа правне државе

Правна аналогија је примењивање начела (општих) изведених из масе конкретнијих норми којима се регулишу разни конкретнији случајеви на случајеве необухваћене тим конкретним нормама. Она би се од обичног примењивања општих начела која су непосредно формулисана као таква разликовала по томе што код ње тумач сам изводи та општа начела. Док се код законске аналогије правно правило по коме се регулише један нерегулисани случај извлачи из једног јединог конкретнијег правила којим се регулише један случај, дотле се код правне аналогије примењује правило изведено из низа конкретнијих правила. Нпр. када се из норми о свим могућим врстама уговора извуче једно опште правило о уговорима, па се оно примени на ову врсту уговора где питање које се тим правилом регулише није регулисано конкретнијим правилом садржаним у нормама о самом том уговору. Аналогија се употребљава утолико више уколико је један правни поредак мање изграђен и обрнуто, а унутар поретка више у областима које су мање прецизно регулисане. Тако се аналогија много више употребљава у енглеском праву, које је прецедентно и садржи много мање апстрактних норми него кодификовано континентално право. Више се примењује у управном праву које је мање изграђено, него у грађанском, као више изграђеном. У кривичном праву, и нашем такође, употреба аналогије је по правилу забрањена, јер важи начело да је кривично само оно дело које је изричито законом предвиђено, пошто је реч о најоштријим санкцијама. Супротно томе, у кривичном се праву, као и у другим гранама, може употребљавати широко тумачење, јер се њиме утврђује само прави смисао правне норме а не шири се тиме примена правне норме на аналогне случајеве.

Код правне аналогије судија има највећу слободу, а одлука на основу законске није увек могућа. Када она није могућа судија је упућен на целокупни правни поредак и његове принципе, као инспирацију за решење. Правна аналогија је општа аналогија где судија полази од комплекса правних прописа извлачећи из њих опште принципе. Код правне аналогије судија не одлучује онако како би он сам, већ како би законодавац. При томе мора да испита усклађеност те одлуке са принципима права и уставног поретка. Разлика између законске (појединачне) и правне (опште) састоји се у томе што се код законске дато правило примењује на сличан случај тј. слично чињенично стање, док се код правне једно или више правила своде на опште начело, па је појединачно правило резултанта примене општег начела. Код законске аналогије закључује се о слич-

ности чињеничних стања регулисаних у закону са чињеничним стањем које није регулисано, па се на нерегулисан сличан случај примењују исте правне последице, док се код правне (опште) из основних идеја садржаних у више законских одредаба извлачи опште правно начело и оно се примењује на случајеве нерегулисане у закону. Аналогију треба разликовати од широког тумачења иако је у пракси разлика често мала. Често се тврди да само закон има празнине, али не и право у целини. Отуда се изводи погрешан закључак да судија, кад одлучује на основу аналогije, не ствара право, већ само у постојећем праву проналази оно што је дотле било непознато.

Не може се свака празнина у закону попуњити, јер када се ради о чисто техничком пропису код кога законодавац одлучује по принципу целисходности, судија не може да поступи тако. Он само креира своју одлуку по правним мерилима која подлежу контроли. Аналогија је нарочито значајна за настајање обичаја. Ту је пресудан случај а не сигурност. Преседан је подоблик понашања по аналогiji.

Ако у некој ситуацији треба да донесем одлуку, за то тражим чврсте ослонце. Такве чврсте ослонце пружају случајевни слични мом. Одлуке донете у сличним случајевима служе као узор мојој одлуци, па ћу ја донети одлуку сличну њима. Случајеви преседана значе такође растерећење, будући да захваљујући макар само илузорном јачању сигурности одлуке, слаби осећање одговорности. То олакшава само доношење одлуке. Пошто поступак који је преседан није репетитивна пракса, већ служи олакшању интуитивне и инвентивне праксе, могућ је већи број омашки него у случају других облика аналогije. Ко данас хоће да доноси (или врши анализу) на основу преседана, препушта се лажној свести. Преседан пружа само псеудосигурност и омета конкретно сазнање које тежи ефективној, релативно већој сигурности.

Груб однос према појединачном остварује се пре свега посредством језика и морала. Витгенштајн је у праву када каже да се оно унутрашње не изражава језиком већ понашањем. Критеријуми за истинитост признања да сам мислио то и то нису критеријуми лажног или истинитог описа неког збивања. Важност истинитог признања није у томе што се сигурно тачно изражава неко збивање. Она је у консеквенцама које се могу извући из неког признања чија је истинитост зајемчена посебним критеријумима истинитости.¹⁷

¹⁷ Х. Келзен — М. Адлер: Марксизам и држава — две расправе у спору, Београд, 1985, с. 238. (М. Адлер се у сукобу схватања Х. Келзена и Р. Штамлера о природи правног правила приклања Штамлеру који разликује у праву две врсте правила — на правила која функционишу помоћу принуде државе и на конвенционална правила која не морају да буду само морална и друштвена у ширем смислу, јер правна правила су и у недржавним корпорацијама, хорди, Цркви итд.)

Осим што је аналогија у праву нужна јер је право део живота а аналогија је такође уткана у сам живот (кроз аналогију у језику, моралу и уопште у свему што је конвенционалног карактера), постоје и схватања о томе да аналогија у праву није, не само нужна, него није ни пожељна.¹⁸ Аналогија је типично конвенционално правило и као таква неспојива је са правом, али је право део друштва које карактерише конвенционалност у извесним сферама (језик нпр.).

За правну аналогију би се могло рећи да она прати и правну државу као и све државноправне системе јер је аналогија незаобилазни појам у праву одвајкада. Међутим, у правној држави правне аналогије је знатно мање него у држави која се не може сматрати правом. (Прецизну границу између правне државе и оне која то није је тешко повући јер подела власти на законодавну, управну и судску никада није потпуна и доследна, али се међу савременим државама сасвим сигурно за једнопартијске државе може рећи да нису правне већ партијске, што значи да је политичка воља изнад правног логоса.) Затим прецедентни правни системи, иако прате типично правне државе, управо обрнуто, почивају у много већој мери на принципу аналогије, било да се ради о правној или законској. Правна држава тежи у области права (иако тај циљ није могуће остварити у потпуности) стању какво отприлике постоји у кривичном праву уопште, а то је стање којег карактерише непостојање аналогије. Ипак, потпуна уређеност правних односа није могућа ни у само једној грани права као што је кривично право, а поготово не у правном систему правне државе. Правна држава је спојива са аналогијом као начином мишљења у прецедентном праву, приликом расуђивања и пресуђивања по аналогији, па и са законском аналогијом као континенталним обликом закључивања по аналогији. Правна држава је по својој суштини опречна појму правне аналогије као облику дедукције конкретних нормативних садржаја из општих начела и принципа. Ипак, упркос томе и правна држава познаје правну аналогију, али јој је интенција ограничење слобода у смислу произвољности приликом извођења садржаја путем правне аналогије. Најефикаснији облик ограничења јесте рационално аргументовано правно одлучивање. Проблем је што то питање завршава у субјекту, а субјекти могу да имају различите степене изграђености опште и правне свести. Рационалитет би био општи принцип правног

¹⁸ Исто, с. 239. („У чему Келзен види разлику између правног и конвенционалног правила? Он се о томе није посебно изјашњавао, јер очигледно тој разлици не придаје онај значај који јој Штамлер придаје. Само узгредно Келзен сматра да се разлика између та два регулисања налази управо тамо где преба тражити разлику између правних и моралних закона, наиме у томе што се овима другима само треба покоравати, а они први се могу и применити.“)

расуђивања и одлучивања који у правној држави онемогућава да правна аналогија испољи своје лоше стране у смислу да превише апстрактан извор права значи и мање правне сигурности. Правна држава управо афирмише у праву принцип сигурности. Упркос томе она не може да заобиђе постојање правних празнина и правне аналогије, које су последица правне динамике модерних држава.

Мр Антал Бозоки
адвокат у Новом Саду

ПОЈАМ ОПАСНЕ СТВАРИ И ОПАСНИХ ДЕЛАТНОСТИ

По општој дефиницији нека делатност представља повећану опасност када у њеном редовном току, по самој њеној техничкој природи и начину обављања, могу бити угрожени живот и здравље људи или њихова имовина. Анализа конкретних случајева пак показује да се увек ради о опасним стварима односно њиховој употреби или функционисању и да је она увек материјално учествовала у проузроковању штете, а да је „појам опасне делатности само други назив за употребу или функционисање опасне ствари“.¹ У овом раду прихваћено је ово шире тумачење опасне делатности која обухвата и појам опасне ствари и опасног материјала.

Одговорност за штету која је проузрокована одређеним опасним, али дозвољеним активностима у унутрашњем праву знатног броја земаља зове се „строга“, „стриктна“ или „по-fault“ одговорност. Она се најпре јавља у унутрашњем праву појединих земаља — са појавом индустријске револуције, развојем парне машине и аутомобила, као посебна врста одговорности, одговорности без кривице или објективне одговорности —, а потом и на међународном плану, као последица појаве нових научнотехнолошких достигнућа, као што су нуклеарне и космичке делатности и др. Ова одговорност примењена је у случају једног броја активности, од којих неке имају дужу, а неке краћу историју.

1. Строга одговорност за штету проузроковану од стране животиња познавало је још римско право. По *actio de pauperis*, која потиче из Закона XII таблица, власник је обавезан да ош-

¹ Др Стојан Михајловић: Појмови за опасност штете (извори, ствари, делатности), Зборник радова, Правни факултет, Нови Сад, Свеска Д/1979, с. 118.

тећеном надокнади губитак или да преда животињу која је извршила напад.

У грађанском праву многих држава, укључујући и Француску, Белгију и Италију, такође постоји стриктна одговорност власника животиње или онога који се њом користи за штету коју животиња проузрокује, без обзира да ли је животиња била под његовом контролом или је залутала односно побегла. У грађанском праву Немачке изузеци од стриктне одговорности постоје само у случају домаћих животиња које власник користи за своје занимање, у свом послу.

Стриктна одговорност се такође признаје за власнике или кориснике животиња у Аргентини (СС, art. 1126), Бразилу (СС, art. 1527), Колумбији (СС, art. 2353), Грчкој (СС, art. 924), Мађарској (СС, art. 353), Мексику (СС, art. 1930), Холандији (СС, art. 1404), Пољској (СС, art. 431), Швајцарској (СС, art. 56) и Југославији.

Стриктна одговорност за штету проузроковану ватром није распрострањена у домаћем праву, те елементи кривике или немара су још увек темељи одговорности. На пример, Француски грађански законик у чл. 1384. сматра одговорним лице које је по било ком основу власник целе зграде или било ког њеног дела или друге личне својине у којој је настао пожар према трећој страни за штету коју је пожар проузроковао само ако се докаже да је пожар настао због његове кривике или кривике неког лица за које је оно одговорно.

Теорија стриктне одговорности је уграђена и у законе о компензацији радника САД: послодавац је стриктно одговоран за повреде својих радника. Позадина одговорности послодавца је у „социјалном осигурању“ и одређивању ко најбоље може да поднесе губитак кад није реч о непосредној кривизи. Ови закони, међутим, не покривају све пословне активности и један број њих је изостављен. У последњих неколико година у САД се залагало за примену „стриктне одговорности“ на ширем плану унутар концепта компензације радника.

Стриктна одговорност послодавца се, такође, признаје и у Француској. У чл. 1. Закона о одговорности за несреће у којима су радници жртве у току рада из 1898. године, несреће које се догађају радницима, жртви или њеном представнику даје право да од послодавца тражи одштету када, као последица несреће, радник не може да ради више од четири дана.

2. Концепт стриктне одговорности за ненормално опасне активности у поређењу са претходним је релативно нов. Први случај његове примене у домаћем праву Енглеске и САД из које је доктрина стриктне одговорности настала је спор *Rylands против Fletchera* у Енглеској, пресуђен 1868. године.²

² Survey of state practice relevant to international liability for injuries consequences arising out of acts not prohibited by international law, United Nations, ST/LEG/15, 3 February 1984 (Преглед праксе држава значајне за међународну одговорност за штетне последице аката који нису забрањени међународним правом), pp. 222—225, para. 362—367.

У овом случају власник млина саградио је резервоар за воду на своме земљишту изнад напуштеног рудника, чији су ровови, а да то власник није знао, били повезани са рудником његовог суседа. Вода сакупљена у резервоару продрла је у напуштени ров и отекла у суседни рудник где је причинила штету.

Првостепени суд утврдио је да је тужени одговоран, иако није крив.³ Судија Blackburn овим речима формулисао је одговорност туженог: „Сматрамо да је истинито правно правило да лице које за своје властите циљеве доноси на своју земљу, тамо сакупља и чува нешто што, уколико побегне, може учинити штету, дужно је чувати на свој ризик и, уколико не чини тако, одговорно је prima facie за све штете које су природна последица таквог бега“.⁴

Пресуда је касније потврђена и од стране Дома лордова. Лорд Cairns је у образложењу, између осталог, рекао и следеће: „Ако се тужени нису зауставили код природне употребе свог подручја, него су желели употребити га у неку сврху коју бих могао назвати неприродном употребом... и ако као последица... вода побегне и пређе на подручје тужиоца, тада ми се чини да је оно што је тужени радио, то радио на властити ризик“.⁵

Ова пресуда постала је за доктрину стриктне одговорности нови путоказ. Она је касније послужила као прецедент у више од стотину пресуда у Енглеској и постала је синоним за одговорност без кривице у енглеском праву и на подручју примене Common Law-а, мада је често подвргавана разним критикама да „не поставља довољно јасне принципе за општу примену“ и да је „његова примена врло отежана тиме што се заснива на низу претпоставки које су појмовно веома неодређене, тако да се никада унапред не може предвидети да ли ће суд по свом слободном тумачењу применити или одбацити строгу одговорност“.⁶

У САД случај Rylands v. Fletcher прихваћен је од великог броја судова. Судови у Њу Јорку, Њу Хемширу и Њу Џерзију одбили су, међутим, доношење пресуде на основу овог прецедента, с образложењем да је правило из овог случаја било „погрешно формулисано и као такво одбијено у случајевима у којима оно није имало одговарајућу примену од самог почетка“. Ти случајеви су били уобичајене природне промене „у којима енглески судови сигурно не би никад применили то правило“.

3. Са становишта утврђивања елемената појма изузетно опасних делатности на прве почетке наилазимо у Америчком зборнику грађанских деликата из 1938. године, који у одељку

³ Велимир Филиповић: Одговорност без кривње („strict liability“) у енглеским пресудама, НЗ, Загреб, бр. 11—12/1963, с. 515.

⁴ Survey of state practice..., p. 225, para. 367.

⁵ В. Филиповић, цит. рад у бел. 3, с. 526.

⁶ Исто, с. 519.

520, поводом одбијања примене енглеског прецедентног права у случају *Rylands v. Fletcher* садржи чиниоце који се морају узети у обзир при одлуци да ли је нека активност ненормално опасна:

а) постојање високог степена ризика од штете лицима, земљи и покретности других;

б) вероватност да ће штета која настаје бити велика;

в) немогућност да се ризик елиминише применом разумне пажње;

г) степен активности који није свакодневна појава;

д) неприкладност активности на месту где се спроводи; и

ђ) обим у којем вредност активности за заједницу превазилази њеним опасним особинама.

Ултрахазардне активности су се дефинисале као оне које неминовно укључују ризик од озбиљне штете лицима, земљи или покретности других и који не може да се елиминише испољавањем највеће пажње и која није свакодневна појава. Ово је критиковано на основу тога да је као дефиниција ужа него у пресуди *Rylands v. Fletcher*, због наглашавања природе активности — „изванредна опасност и немогућност елиминисања уз сву могућу пажњу” — а не због односа према околини. Истовремено, Зборник иде и шире него одлука у наведеном случају, пошто не ограничава тај концепт на случајеве у којима се неки материјал „шири” са земље оптуженог.

У САД случај *Rylands v. Fletcher* прихваћен је у Америчком зборнику грађанских деликата из 1938. године. Усвојен је, дакле, принцип случаја *Rylands v. Fletcher*, али је он ограничен на ултрахазардне (високоризичне) активности туженог, уз одређивање чинилаца који се морају узети у обзир при утврђивању да ли је нека активност ненормално опасна.⁷

4. Стриктна одговорност за ултрахазардне активности појављује се и у чл. 1384 (1) Француског грађанског законика, који садржи правило о одговорности по принципу претпоставке о кривници:

„Одговорни смо не само за штету коју проузрокујемо сопственом радњом него и за ону штету проузроковану радњом лица за које морамо одговорати или деловањем ствари чији смо чувари”⁸.

Под терминима које користи овај члан, а који су први пут потврђени у одлуци Касационог суда, јуна 1896. године, за утврђивање одговорности је довољно да тужитељ докаже да је претрпео штету због предмета који се налазио у државини оптуженог:

„Дословна интерпретација члана 1384. несумњиво даје резултат који се може упоредити — или који је чак далекосеж-

⁷ Survey of state practice..., p. 226, para. 368.

⁸ Др Љубиша Милошевић: Грађанскоправна деликтна објективна одговорност за проузроковану штету од опасне ствари, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. III/1969, с. 30.

нији — са оним у случају *Rylands v. Fletcher*, пошто у формулацији тог члана нема ничег што би одговорност ограничавало на случајеве у којима се за оптуженог може доказати да је био немаран у држању ствари или чак оних ствари које су саме по себи опасне”.⁹

Касније француска судска пракса проширила је ово правило и на све штете које су настајале са употребом све компликованијих машина, пружајући тиме потребну заштиту оштећеном лицу.¹⁰

5. Концепт стриктне одговорности такође се појављује и у правном систему Совјетског Савеза. Грађански законик СССР садржао је поглавље под насловом „Обавезе које проистичу из штете проузроковане другоме” (чл. 403—415), који одговара грађанској и деликтној одговорности у систему *Common Law*-а. То поглавље прописује да само „проузроковање” штете треба да буде довољно за установљивање одговорности и да је захтев за утврђивање „кривице” често узрок неправди. Члан 404. прописује следеће:

„Организације и грађани чија делатност укључује повећану опасност за лица која са њима долазе у контакт, као што су железница, трамвај, индустријски објект, продавци запаљивих материјала, чувари дивљих животиња, лица која граде зграде и друге грађевине и сл., биће одговорни за штету проузроковану извором повећане опасности ако не докажу да је штета настала услед више силе или зле намере, односно велике непажње оштећеног лица”.

Одбацујући максиму римског права „*Cuius commodum eius periculum*” овај члан се углавном оправдава терминима очекиваног понашања, укључујући, с једне стране, увођење сигурносних мера и, с друге стране, ризик који треба да сноси предузетник за неуспех свог посла, доказујући да су предузете све рационалне мере предострожности. Ова одредба замењена је 1964. године чланом 454, који се заснива на чл. 90. Основних принципа из 1961. године. Члан 454. прописује:

„Организације и грађани чија је делатност скопчана са повећаном опасношћу по околину (транспортне организације, индустријска предузећа, градилишта, држаоци аутомобила и сл.) дужни су да накнаде штету причињену извором повећане опасности уколико не докажу да је штета настала услед више силе или зле намере оштећеног”.¹¹

6. Немачка судска пракса и правна теорија нашле су ослонац за увођење правила о објективној одговорности у чл. 823. Немачког грађанског законика:

„Ко намерно или из нехата противправно повреди живот, тело, здравље, слободу, право својине или неко друго право другог лица, дужан је да му накнади из тога насталу штету.

⁹ *Survey of state practice . . .*, p. 227, para. 369.

¹⁰ Др Љ. Милошевић, цит. рад у бел. 8, с. 30.

¹¹ *Survey of state practice . . .*, p. 227—228, para. 370—371.

Исто тако, ова дужност погађа и оног који повреди закон којем је циљ заштита другог лица. Ако је према садржини закона могућа његова повреда и без кривице, дужност накнаде штете настаје само у случају постојања кривице”.

У немачком праву, путем посебног законодавства, уводе се правила о грађанскоправној деликтној објективној одговорности за опасне делатности. Пруски закон о железницама из 1838. године је први увео принцип објективне одговорности за штету у једно законодавство, а Закон о обавези накнаде штете која настаје због проузроковања смрти и телесних повреда у процесу експлоатације железница од 1871. године у параграфу 1. је то формулисао на следећи начин:

„Ако железнице у процесу њихове експлоатације проузрокују смрт човека или му нанесу телесне повреде, предузимач одговара за штету која је из тога настала, уколико не докаже да је штета настала услед више силе или услед кривице самог умрлог или телесно повређеног лица”.¹²

7. У швајцарском праву имамо сличну ситуацију као у немачком и француском праву. Међутим, у чл. 58. став 1. Закона о облигацијама, швајцарска судска пракса и правна теорија нашле су ослонац за проширење одговорности власника и за штету од других ствари:

„Сопственик грађевине или сваког другог постројења одговара за штету која настане због мана у конструкцији или због слабог одржавања”.

Треба, међутим, приметити да се овде ради о одговорности за мане ствари, а не о одговорности за њихово деловање.¹³

8. Одговорност за опасне делатности у Грађанском закону Италије заснива се на принципу претпоставке одговорности, која је формулисана у чл. 2050:

„Ко другима проузрокује штету обављањем неке делатности која је по својој природи или по природи употребљених средстава опасна, дужан је да штету накнади, осим ако не докаже да је предузео све мере подобне да отклоне штету”.¹⁴

Из ове одредбе произилази да се и ова одговорност за опасне делатности заснива на принципу претпоставке одговорности.

9. Признавање стриктне одговорности уграђено је и у Пољски грађански законик из 1964. године. Чланови 435—437. Грађанског законика признају стриктну одговорност за штету проузроковану ултрахазардним активностима.

Члан 178. Египатског грађанског законика, чл. 231. Ирачког грађанског законика, чл. 291. Јорданског грађанског зако-

¹² Др Љ. Милошевић, цит. рад у бел. 8, с. 31.

¹³ Исто, с. 32.

¹⁴ Исто, с. 32.

ника и чл. 161. Суданског грађанског законика успостављају стриктну одговорност за лица која управљају машинама или предметима који захтевају посебну пажњу.

Члан 133. Алжирског грађанског законика иде још даље и признаје стриктну одговорност лица које управља било којим предметом ако тај предмет проузрокује штету. Аустријски грађански законик (чл. 1318) и Мексички грађански законик (из 1928, чл. 1913. и 1932) такође признају стриктну одговорност за опасне активности или ствари.¹⁵

10. Редовни и привредни судови у Југославији крајем четрдесетих година стали су на становиште да се за опасне ствари одговорност заснива на објективном принципу.¹⁶ Од 1951. године, кад је израђен први Нацрт закона о накнади штете, наша судска пракса полази од правила о објективној одговорности за опасне ствари и опасне делатности.¹⁷

Закон о облигационим односима из 1978. године¹⁸ (чл. 154. ст. 2) ово питање уређује на следећи начин:

„За штету од ствари или делатности, од којих потиче повећана опасност штете за околину, одговара се без обзира на кривицу”.

Одговорност за штету насталу од опасних ствари или опасних делатности у нашем праву заснива се, дакле, на принципу објективне одговорности.

11. Стриктна одговорност је примењена и у материји неисправног производа. Основа такве праксе проистиче из случаја *Escola* против *Coca Cola Bottling Co.*:

„Они који претрпе повреду због неисправних производа спремни су да снесе последицу. Трошак због повреде и губитак времена или здравља може да буде велика несрећа за повређено лице и то непотребно, јер ризик од повреде може да буде осигуран од стране произвођача и распоређен на потрошаче као један од трошкова обављања посла. У општем је интересу да се обесхрабрује продаја неисправних производа који су опасни за потрошаче. Ако такви производи ипак нађу свој пут на тржиште, онда је у општем интересу да се одговорност за било какву повреду коју они могу да проузрокују, пребаце на произвођача, који чак и ако није био немаран у прављењу производа, ипак је одговоран што је он доспео на тржиште. Колико год изненада такве повреде могу да се догоде и колико год случајно могу да наступају, ризик њиховог наступања је сталан и општи. Против таквог ризика треба да постоји општа и стална заштита, а управо је произвођач тај који такву заштиту може најбоље да пружи”.

¹⁵ Survey of state practice . . . , p. 228, para. 372—373.

¹⁶ Др Александар Голдштајн: Накнада вануговорне штете, НЗ, Загреб, бр. 3—6/1960, с. 138.

¹⁷ Др Љ. Милошевић, цит. рад у бел. 8, с. 35.

¹⁸ Сл. лист СФРЈ, бр. 29/1978.

Ова политика је постала званична доктрина у неким државама САД. У свом модификованом облику стриктна одговорност за производе заснива се на теорији да је произвођач прекршио прећутну гаранцију дату тужитељу да је производ правилно сачињен. Коришћење „гаранције“ строго одбија један од америчких прекршајних ауторитета, као „штаку за прекомерни терет“, која води до непожељних компликација.

У једном броју европских земаља „стриктна одговорност“ није у потпуности применљива за случајеве повреда проузрокованих потрошњом или употребом произведених добара.

У Немачкој, на пример, одговорност произвођача традиционално захтева доказивање кривице и стриктна одговорност се одбија. У случајевима у којима су повређени потрошач и произвођач везани уговором основа за правну акцију је лоше извршавање уговора и у овом случају кривица произвођача је обично претпостављена. У случају да странке нису везане уговором, тужба може да се заснива само на појму прекршајне обавезе према општој сигурности грађана, или на појму одговорности господара за штету проузроковану од стране његовог слуге. Појавили су се неки изузеци од овог правила, али је пракса таква да потрошач обично тужи само другу уговорну страну, која обично није произвођач.

Унутрашње право СССР не садржи одредбе које би се односиле на стриктну одговорност произвођача неисправних производа. Чл. 454. Грађанског законика, међутим, садржи генерално правило, које чини лице стриктно одговорним ако проузрокује повреду „екстра-опасним средством“. Остало је нејасно да ли је ова одредба применљива на произвођаче, уместо на „власнике“.

12. Стриктна одговорност је, такође, уведена у Закон о ваздухопловству САД из 1922. године. Овај закон је усвојен у потпуности или делимично у 24 државе САД, прописује „апсолутну одговорност“ власника ваздухоплова за повреду лица или имовине на земљи или у води, проузроковану узлетањем, слетањем или летом ваздухоплова или бацањем, односно падањем било којих предмета са њега, осим ако је повреда проузрокована у потпуности или делимично због немара повређеног лица односно власника или старатеља оштећене имовине.

Циљ овог закона је да одговорност за штету насталу несрећом ваздухоплова пребаци на оператора и да заштити недужне жртве, чак и ако несрећа не може бити приписана његовој кривици.

Један број латиноамеричких и европских земаља такође усваја „стриктну одговорност“, често сличну оној из римских конвенција из 1933. и 1952. године, за несреће у вези са ваздухопловима. Аргентина, Гватемала, Хондурас и Мексико користе стриктну одговорност базирану на концепту ризика, а то чине и европске земље, као што су Италија, Шпанија, Данска, Шведска, Норвешка, Финска, Швајцарска, Француска и Немачка.

13. Стриктна одговорност, исто тако, прописана је и за власнике и операторе извора енергије за штету проузроковану њеним ускладиштењем или функционисањем извора. Концепт у основи такве стриктне одговорности може да варира од концепта да је „струја нешто што је под нечијим чувањем“, преко онога да је „власник претпостављени кривац“, до концепта „опасних ствари“ и „опасних делатности“.

14. Многи правни системи показују тежњу ка признавању концепта „стриктне одговорности“, али зависно од „кривице“, као општег принципа. У ранијим правним системима стриктна одговорност се односила на област држања животиња или узроковања пожара и базирала се на разлозима морала.

Како су се правни системи мењали, концепт стриктне одговорности се уводи као „средство за прилагођавање разним друштвеним интересима“. Разлог за увођење овог концепта у области односа између послодавца и запослених под одређеним условима: ултрахазардне активности, одговорност за производе, авиопревозници итд. често је била „друштвена потреба“, а не морал.

Стриктну одговорност као правни концепт усвојила је већина правних система, нарочито у технолошки развијеним земљама са развијеним грађанским правом. Домен активности које спадају под стриктну одговорност може да се разликује и у неким земљама је ограниченији него у другим. Правна основа за стриктну одговорност се, такође, разликује од „претпостављене кривице“, од појма „ризика“, „опасних активности“ итд. Али, очигледно је да је стриктна одговорност заједнички принцип за велики број земаља које имају различите правне системе, а које су посебно изложене активностима које захтевају коришћење овог принципа. Док међу државама постоје разлику у односу на посебну примену овог принципа, његово схватање и формулација су суштински слични.

Карактеристике стриктне одговорности у унутрашњем праву су:

1) Концепт стриктне одговорности прописан је у грађанском законнику или у општим терминима одлука домаћих судова, а не у специјалном законодавству. Ово показује важност и прихватање стриктне одговорности као општег правног принципа у многим државама различитих правних система;

2) Дефиниција стриктне одговорности се карактерише изостављањем кривице: „кривица“ није критериј одговорности;

3) Општи је став да би било неправедно и прекомерно строго према јавности када би према операторима опасних активности било дозвољено да избегну одговорност за штету проузроковану њиховим пословањем на основу правила о „одговорности због кривице“;

4) Стриктна одговорност је ограничена „на ону врсту опасности чији ризик чини активност ненормално опасном“ (чл.

519/2 Америчког прекршајног закона). Врховни суд СССР је одлучио да железница није одговорна, по чл. 454. за повреду путника „који је био жртва пљачке на возу, јер таква повреда није проузрокована повећаном опасношћу својственом железници, као посебном начину превоза”. Мора да постоји узрочна веза између активности и опасности од које се тражи заштита и, чак и ако је узроковање признато, одговорност може да се избегне под следећим условима:

- а) ако жртва преузима ризик од опасности;
- б) ако жртва намерно претрпи штету; међутим, допунска немарност тужитеља не представља одбрану од стриктне одговорности онога ко изводи ненормално опасне активности;
- в) ако је штета проузрокована неодољивом или вишом силом.

15. Увођење и примена концепта одговорности у међудржавним односима су релативно нови и мање развијени него у унутрашњем праву. Један од разлога за каснији почетак његове примене може да буде чињеница да су државе биле мање укључене у активности које могу да оштете друге државе и њихове субјекте. Тешкоће у прилагођавању концепта одговорности другим добро успостављеним концептима међународног права, као што су унутрашња надлежност или територијални суверенитет, не могу да буду занемарене. Наравно, развој одговорности у унутрашњем праву имао је сличне потешкоће. Али, друштвена потреба у многим државама довела је до прилагођавања овог новог правног концепта другима, на начин који служи очекиваном понашању и јавном реду.

У међудржавним односима активности које могу да проузрокују штету другима ван територијалне надлежности или контроле активне државе су у већини случајева издвојене и питање одговорности је регулисано уговорима између држава. Оно може да буде сличније законодавству о одговорности, као што су одговорност за држаоца или власника животиња, одговорност за производе, одговорност послодавца итд. Али, у пракси држава постоје и трагови и ширег концепта одговорности, као што су принципи „дужна пажња”, „добросуседство” итд. Тиме се, међутим, не сугерише да је развој концепта одговорности у пракси држава имао исти садржај и процедуре као у унутрашњем праву. Примери из унутрашњег права споменути су само ради што бољег разумевања тог концепта и његовог развоја.¹⁹

¹⁹ Survey of state practice . . . , pp. 228—234, para. 374—379 and 382—387.

Коста М. Месаровић
адвокат у Београду

ПРАВНИ ИНТЕРЕС КАО УСЛОВ ЗА ИЗДАВАЊЕ ПЛАТНОГ НАЛОГА

Законом о изменама и допунама Закона о извршном поступку у члану 21 проширен је домен извршења на основу веродостојне исправе, а у новелираном члану 446 Закона о парничном поступку дато је ново правило о могућности издавања платног налога у односу на новелу Закона о извршном поступку, као и поступање Суда у конкретној ситуацији.

Однос између ова два закона чини целисходним сагледавање постојећих одредби, јер ово питање у пракси ствара одређене дилеме и потешкоће.

Одредбом члана 39. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку новелиран је члан 446. његовом допуном у ставу 4. и 5. Ставом 4 регулисано је, да када се на основу веродостојне исправе може тражити извршење по Закону о извршном поступку, Суд ће издати платни налог само ако тужилац учини вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога.

Ако тужилац не учини вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога, Суд ће тужбу одбацити (став 5).

Овде се ради о потпуно новом решењу по тужби правног лица и спајању овог дела поступка са поступком извршења на основу веродостојне исправе (члан 21. ЗИП-а).

Том новелом уграђена је процесна претпоставка, вероватност постојања правног интереса за издавање платног налога, која је услов за допуштеност мандатне тужбе.

Тужилац је дужан да у самој тужби учини вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога. Остали докази приложени уз мандатну тужбу, рачун и друге исправе су материјално правне чињенице од којих зависи основаност самог захтева и тим доказима се не чини вероватним пос-

тојање правног интереса у складу са напред наведеном законском претпоставком.

Из овога произилази, да од дана ступања на снагу измена и допуна Закона о парничном поступку, тј. од 1. VII 1990. године тужилац уз саму тужбу, у реферату тужбе или на други начин мора учинити вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога, због ког интереса није ишао на непосредно извршење, које је брже и ефикасније за остварење његовог захтева. Ако пак тако не поступи, Суд је дужан да му одбаци тужбу у складу са одредбом става 5. члана 446. Закона о парничном поступку.

Појам „постојање правног интереса“ Закон о парничном поступку не одређује и тиме омогућава пракси да се прилагоди конкретним животним ситуацијама. Тако, на пример, ако се извршење на основу веродостојне исправе има спровести у иностранству, на страни тужиоца постоји правни интерес за издавање платног налога као Судске одлуке која представља извршну исправу за одређивање извршења у иностранству.

Наша јудикатура је на том плану већ дала видан допринос у циљу законите и правилне примене ове новеле Закона о парничном поступку у пракси. О томе сведоче многобројне судске одлуке и заузети ставови из домена ове материје, чије неке примере илустрације ради ниже приказујемо.

„Када се на основу веродостојне исправе може тражити извршење, Суд ће издати платни налог само ако тужилац учини вероватним постојање правног интереса за његово издавање“.¹

„Ако тужилац није учинио вероватним постојање посебног правног интереса за издавање платног налога, првостепени Суд ће такву тужбу одбацити“.² „Тужилац мора учинити вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога, због кога интереса није ишао непосредно на извршење“.³ „Против самосталне трговинске радње мандатну тужбу може поднети поверилац — предузеће само ако докаже посебни правни интерес за издавање платног налога“.⁴ „Ако нема посебног правног интереса за издавање платног налога против физичког лица — власника радње, Суд ће мандатну тужбу одбацити“.⁵ „Околност што је тужилац у жалби навео да има правни интерес за подношење мандатне тужбе, па је указао у чему се тај правни интерес састоји и прилаже доказе на те околности, нема значаја, јер је тужилац постојање правног интереса за издавање платног налога дужан учинити само у тужби а не у каснијем поступку“.⁶

Пошто новелирани Закон о парничном поступку спречава могућност за поступање по тужби за издавање платног налога када постоје услови да се може тражити извршење по Закону

¹ Решење Вишег привредног суда Србије — Пж. — 5069/90.

² Решење Вишег привредног суда Србије — Пж. — 52213/90.

³ Решење Вишег привредног суда Србије — Пж. — 52219/90.

⁴ Решење Вишег привредног суда Србије — Пж. — 6482/90.

⁵ Решење Вишег привредног суда Србије — Пж. — 6465/90.

⁶ Решење Врховног суда Војводине — Пж. — 90/90.

о извршном поступку, неопходно је да се упознају и нова правила тог закона јер се ради о питању које је допуном уређено у оба закона.

Новелом Закона о извршном поступку проширен је круг правних субјеката који се могу користити институтом извршења на основу веродостојне исправе ради остварења новчаних потраживања, а као веродостојне исправе одређене су и оне на основу којих се према одредбама Закона и парничном поступку могао издати платни налог, а и сам поступак извршења претрпео је знатну измену.

Као субјекти који га могу користити су сада сва правна лица (и приватно правна) без обзира на делатност којом се баве. Веома значајна новина у примени члана 21. ЗИП-а је и у проширењу појма веродостојне исправе у смислу одредби тога закона. Тако да су све оне исправе које су досад означене као исправе за издавање платног налога, у овом закону таксативно набројане као веродостојне исправе за извршење.

По извршеној допуни члана 35. ЗИП-а предлог за извршење на основу веродостојне исправе мора садржати и захтев да Суд обавезе дужника да у року од осам дана а у меничним и чековним споровима у року од три дана намири потраживање заједно са одређеним трошковима (став 2). Дакле, сада путем извршног поступка поверилац тражи, а Суд обавезује дужника да намири потраживање које дугује и истовремено одређује извршење. На тај начин поступак за издавање платног налога који је у функцији одређивања обавезе дужника, постаје практично безпредметним. Па је једино логично и оправдано решење које закон предвиђа, одбацивање такве тужбе ако се извршење може тражити по Закону о извршном поступку.

Према Закону о изменама и допунама Закона о парничном поступку тужба за издавање платног налога има свој смисао и неће бити одбачена искључиво због ове новеле Закона о извршном поступку у следећим случајевима:

Ако се као тужилац појављује физичко лице са тужбеним захтевом који се односи на доспело потраживање у новцу, према туженику који може бити како правно тако и физичко лице, и ако то потраживање не прелази законски одређени износ доказује се веродостојном исправом; и ако тужилац као правно лице учини вероватним постојање правног интереса за издавање платног налога, с тим да га мора образложити да би га Суд могао прихватити.

Ван ових ситуација, тужба за издавање платног налога након ступања на снагу Новеле Закона о парничном поступку губи свој правни смисао, тако да свако њено подношење представља само одуговлачење поступка за остварење потраживања повериоца.

У сваком случају, своју коначну реч о примени ове Новеле Закона о парничном поступку морала би још да да наша правна теорија, као и будућа правна пракса како би се сва евентуално спорна питања и дилеме у овој области нашег процесног права успешно разрешила.

**САДРЖАЈ „ГЛАСНИКА” АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЗА 1991. ГОДИНУ**

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

	Број/страна
Мирослав ЗДЈЕЛАР: 70 година Адвокатске коморе Војводине	3/1
Милорад БОТИЋ: Оснивање Адвокатске коморе у Новом Саду 1921. године	3/3
Подршка адвоката Новог Сада захтевима студената на мар- товским демонстрацијама	4/1
Стеван РОНЧЕВИЋ: Извештај о раду органа Адвокатске ко- море Војводине	4/2
Одржана редовна годишња Скупштина Адвокатске коморе Војводине	5/1
Закључци Скупштине — Измене и допуне Статута АКВ	5/3
Боривој ЈЕКИЋ: Нови Закон о адвокатури — корак са вре- меном	7—8/1
Шеста конференција адвоката Србије Улога адвокатури Србије у заштити људских права Срба ван територије Србије	10/1
— Закључци Председништва Адвокатске коморе Србије	
Стеван РОНЧЕВИЋ: 70 година Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду	11—12/3
— Признања за рад и оданост професији	11—12/14
Мирослав ЗДЈЕЛАР: Ратна годишњица — правда и насиље	11—12/17

35. КОНГРЕС МЕБУНАРОДНЕ УНИЈЕ АДВОКАТА (U. I. A.)

Сиудад Мексико, 28—31. јул 1991.

Мирослав ЗДЈЕЛАР: Повеља о Правди — Потреба промене- ног света	9/1
Уводна беседа Хуана Антонија Кремадеса, председника U. I. A.	9/4
Међународна повеља о Правди за свакога (интегрални текст)	9/8
Конгресне теме — Чланови новог Управног одбора U. I. A.	9/11

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Др Зорица МРШЕВИЋ: Критика постојећег стања и правци промена у функционисању енглеског института legal aid — бесплатне правне помоћи сиромашњима	1/1
Мр Душан НИКОЛИЋ: Уговор о информационим услугама (1)	1/11
Владимир ХРОМИШ: Забрана конкуренције (Нов правни институт у нашем позитивном праву) (1)	2/1
Мр Душан НИКОЛИЋ: Уговор о информационим услугама (2)	2/10
Данко УКРОПИНА: Захтев за заштиту законитости у парничном поступку	2/15
Владимир ХРОМИШ: Забрана конкуренције (Нов правни институт у нашем позитивном праву) (2)	3/18
Коста М. МЕСАРОВИЋ: Извршења на основу веродостојне исправе према одредбама новела Закона о извршном поступку	3/31
Др Бранко ПЕТРИЋ: Ванбрачни другови као субјекти кривичног поступка	4/6
Спасоје МИЋУНОВИЋ: Управа у новим друштвеним односима	4/19
Јожеф САЛМА: Уговор о игри	5/10
Др Станко ПИХЛЕР: Ограничење слободе кретања и настањивања као превентивна мера у заштити јавног поретка (тзв. изолација)	6/1
Владимир ХРОМИШ: Забрана конкуренције — У светлу треће новеле Закона о предузећима (3)	6/16
Др Зоран РАДИВОЈЕВИЋ: Облици заштите југословенских држављана у иностранству према конзуларним конвенцијама	7—8/6
Др Мелита ДУНДИЋ: Модерне правне државе и могућа дезидеологизација примене права	7—8/16
Др Момчило ГРУБАЧ: Поводом новог Закона о унутрашњим пословима	9/16
Живојин ГАЈИЋ: Корозија аутомобила и гаранција	9/20
Др Александар ЈОВИЧИН: Претварање друштвене својине у друге облике својине	10/4
Здравко М. ПЕТРОВИЋ: Право на приватни живот у правној теорији и судској пракси САД	10/11
Др Радивој СТЕПАНОВ: Омбудсман — заштитник права грађана	10/19
Мр Мелита ДУНДИЋ: Правна аналогија и правна држава	11—12/20
Мр Антал БОЗОКИ: Појам опасне ствари и опасних делатности	11—12/32

Тема „ГЛАСНИКА“:

150 ГОДИНА ОД РОБЕЊА ЛАЗЕ КОСТИЋА

Милорад БОТИЋ: Лаза Костић, правник и политичар <i>Пандекта Хендрика Дернбурга у преводу др Лазе Костића, Друга књига (одломак)</i>	5/30
	5/43

КО И ЗАШТО ИНТЕРВЕНИШЕ КОД СУДОВА (Истраживања)

- Др Зорица МРШЕВИЋ: Субјекти који упућују интервенције судовима 7—8/28

ТРИБИНА

- Др Маријана ПАЈВАНЧИЋ: О проблему деконституционализације у поводу Нацрта Статута АП Војводине 3/35

КРИТИКА ПРАВНЕ ПРАКСЕ

- Др Александар МАРКИЋЕВИЋ: За рехабилитацију осуђених због деликта мишљења — Случај црвеног апостола 1/20
- Мр Војин МИШИЋ: Амнестија и неправноснажна осуђујућа пресуда 3/40
- Мр Војин МИШИЋ: Телефакс у правосудју и управи 4/25
- Мр Војин МИШИЋ: Стицај прекршаја 6/30
- Милорад ФИЛИПОВИЋ: Накнада штете на пољопривредном земљишту 6/34
- Др Александар МАРКИЋЕВИЋ: Скица и образложење за Закон о поништењу одлука о кажњавању голооточких заточеника 7—8/37
- Др Бранко МОРАИТ: Да ли постоји општи интерес за надзињавање зграда и претварање заједничких просторија у станове? 9/26
- Коста МЕСАРОВИЋ: Правни интерес као услов за издавање платног налога 11—12/42

ПРИКАЗИ

- Костра М. МЕСАРОВИЋ: Коментар Закона о ауторском праву 1/25
- Мр Радомир СТОЈИЧИЋ: Мехмед Дековић: Коментар Закона о основним правима из радног односа и Закона о радним односима 3/42
- Јосип КАБИЉО: Начелни ставови и закључци Савезног суда, републичких и покрајинских врховних судова и Врховног војног суда 5/48
- Мр Радомир СТОЈИЧИЋ: Др Илија Бабић: „Коментар Породичног закона” 7—8/45
- Мр Мелита ДУНДИЋ: Драган Бабић: „Право и морал” 9/33
- Др Никола ВОРГИЋ: Милорад Ботић: „Адвокатура” (1) 10/24

ПРЕГЛЕД НОВИХ ПРОПИСА

- Службени лист СФРЈ, Службени гласник РС, Службени лист АПВ 9/36
- Службени лист СФРЈ, Службени гласник Републике Србије 10/29

ПРАВНА ПРАКСА

(Види предметни и законски регистар Правне праксе)

Кривично право — Грађанско право	1/27, 2/25, 9/43, 10/31
Одлука Уставног суда Србије поводом предлога АК Војводине за оцену уставности и законитости чл 4. Закона о покрајинским доприносима за 1990.	2/22
Мр Светислав Р. ВУКОВИЋ: Адвокатура у судској пракси	5/51
Начелни ставови 46. заједничке седнице Савезног суда, Врховног војног суда и врховних судова република и покрајина	6/37
Правни ставови усвојени на седници Кривичног одељења Врховног суда Србије (Београд, 1991)	7—8/47

IN MEMORIAM

Др Александар МАРКИЋЕВИЋ: Желимир Трухар (1937—1991)	2/34
Др Никола ВОРГИЋ: Др Стојан Михајловић (1921—1991)	4/37
Боривој ЈЕКИЋ: Никола Вујашковић (1925—1991)	5/57
Борбе ПЛАЧКОВ: Стеван Молдован (1909—1991)	10/44

САОПШТЕЊА

Сусрети нишких и новосадских адвоката	1/36
Из седнице Управног одбора 1/37, 2/38, 3/44, 5/59, 6/65, 7—8/57	11—12/64
Позив за редовну годишњу Скупштину Адвокатске коморе Војводине	2/37
Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката Републике Србије	2/41
Именик адвоката АКВ (промене) 2/47, 3/48, 4/45, 5/63, 6/54, 7—8/62, 9/62, 10/55,	11—12/62
Измене Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у Македонији, Босни и Херцеговини и Словенији	4/39
Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у СР Црној Гори	6/49
Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у САН Косово	7—8/62
Са ванредне седнице УО АКВ	9/56
Са седме седнице УО АКВ	9/56
Адвокатска тарифа Републике Словеније	10/46
Са осме седнице УО АК Војводине	10/51

Приредно:
Золтан Шереги

ПРАВНА ПРАКСА

— предметни регистар —

А

АДАПТАЦИЈА — стицање својине на туђем или сувласничком грађевинском објекту	10/35*
АДВОКАТСКА ТАРИФА	2/33
АДВОКАТУРА у судској пракси	5/51
АМНЕСТИЈА — и неправноснажна осуђујућа пресуда	3/40
АУТОБУСКО СТАЈАЛИШТЕ — накнада штете од одговорно сти од неочишћеног снега	2/32
АУТОРСКО ПРАВО	9/48

Б

БИТНА ПОВРЕДА Закона о парничном поступку	4/34, 6/44
БОЛЕСНИК — ништавост уговора о доживотном издржавању	10/36
БРАК — подела заједничке имовине стечене у браку	6/42
БРАНИЛАЦ — по службеној дужности	1/29
БРАЧНО-ИМОВИНСКИ ОДНОСИ	6/42

В

ВАЛУТА — страна, накнада у динарима	10/42
ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК	1/34
ВЕШТАК — налаз и мишљење	2/25
ВЕШТАЧЕЊЕ психијатријско	9/46
— у преткривичном поступку	9/45
ВЛАСНИШТВО — стицање	7—8/50
ВОЈНИ РОК — дужи боравак на одслужењу	9—51

* Први број означава број Гласника АКВ, а други број означава страницу.

Г		
ГЛАВНИ ПРЕТРЕС — без присуства окривљеног, одржавање		10/33
ГРАДСКО ГРАБЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ — давање на коришћење		2/29
ГРАБАНСКО ПРАВО		10/35

Д		
ДЕРЕЛИКЦИЈА — напуштање ствари		2/28
ДОГРАДЊА — стицање својине на туђем или сувласничком објекту		10/35
ДОЖИВОТНО ИЗДРЖАВАЊЕ — ништавост уговора		9/49
— раскид уговора		2/29
— уговор	1/30, 4/32, 4/33,	9/49
ДОЖИВОТНО ПЛОДОУЖИВАЊЕ — право		4/31
ДРУГОСТЕПЕНИ СУД — јавна седница		10/34

Ж		
ЖАЛБА — потпуност		7—8/48
— рок		10/34

З		
ЗАЈЕДНИЧКА ИМОВИНА — стечена у браку, подела		6/42
ЗАКЉУЧЦИ са Саветовања од 23. нов. 1990. г. у Херцег-Новом		6/38
ЗАКОН О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ — битна повреда	4/34,	6/44
ЗАОСТАВШТИНА — застарелост права захтевати		10/37
ЗАСТАРЕЛОСТ — кривичног гоњења		1/27
— права захтевати заоставштину		10/37
— прекид		1/30
— репресног потраживања осигурача према осигуранику		6/41
ЗЛОУПОТРЕБА — својинских права		2/28

И		
ИЗВРШНИ ПОСТУПАК — продаја непокретности		4/34
ИЗДРЖАВАЊЕ — доживотно, раскид уговора		2/29
ИМЕ — лично, промена		7—8/55
ИСТРАГА — неслагање са захтевом за спровођење		10/32

Ј		
ЈАВНА СЕДНИЦА — пред другостепеним судом		10/34
ЈАВНИ РЕД — кривична дела против јавног реда		1/28
ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ — подношење оптужног предлога		2/26

К

КАЗНА — одмеравање	1/27, 9/46
— ослобођење	9/43
КАЗНЕ — границе ублажавања	1/28
КАМАТА — процесна	1/30
КОЛОНИСТА — престанак и стицање својине	7—8/51
КРИВИЧНИ ПОСТУПАК — нови докази за понављање	4/29
— обустава	2/26
— повреда одредаба	10/31
КРИВИЧНО ГОЊЕЊЕ — застарелост	1/27
КРИВИЧНА ДЕЛА — против јавног реда	1/28
КРИВИЧНО ПРАВО	9/43

Л

ЛАЖНО ПРЕДСТАВЉАЊЕ	9/44
ЛИМИТ — осигурања и накнада штете	2/32
ЛИЧНО ИМЕ — промена	7—8/55

М

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВНИ — приговор и противтужба	6/43
МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ —	1/34
— сукоб	1/32

Н

НАДЗИБИВАЊЕ — стицање својине на туђем или сувласничком грађевинском објекту	10/35
НАДЛЕЖНОСТ — месна	4/34
НАКНАДА — износа стране валуте у динарима	10/42
— новчане и неновчане материјалне штете	7—8/53
— уобичајених трошкова сахране	9/52
НАКНАДА ШТЕТЕ — због издавања локала у закуп у случају ништавости уговора о закупу	7—8/52
— лимит осигурања	2/32
— одговорност од неочишћеног снега на аутобуском стајалишту	2/32
— одговорност закупца	6/41
НАПАД НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ — у вршењу послова безбедности	10/32
НАПУШТАЊЕ СТВАРИ — дереликција	2/28
НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ	10/32
НАСЛЕДНИК — одговорност за дуг оставиоца	10/39
НАСЛЕБИВАЊЕ — недостојност	9/50
НАЧЕЛНИ СТАВОВИ — Заједничке седнице од 22. нов. 1990. године у Херцег-Новом	6/37
НЕГАТОРНА ТУЖБА	1/33
НЕДОСТОЈНОСТ — за наслеђивање	9/50

НЕИМОВИНСКА ШТЕТА — због повреда угледа	9/51
НЕКРЕТНИНА — уговор о продаји, пуномоћ за склапање	2/31
НЕПОКРЕТНОСТ — продаја у извршном поступку	4/34
НИШТАВИ УГОВОРИ	2/30
НИШТАВОСТ УГОВОРА — о доживотном издржавању	9/49
— о доживотном издржавању са болесником	10/36
НОВЧАНИ ИЗНОС — код неодређених вредности као обележја кривичног дела у КЗ Србије	4/28

О

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО	6/40
ОВЕРАВАЊЕ потписа	4/28
ОВЛАШЋЕЊА плодоуживаоца стана	7—8/52
ОДГОВОРНОСТ — ГСП-а као имаоца ствари	7—8/53
— за неочишћен снег на аутобуској станици	2/32
— закупца за накнаду штете	6/41
— наследника за дуг оставиоца	10/39
— правног и одговорног лица за учињени привредни претуп	9/48
— самоуправне интересне заједнице становања за насталу штету	10/41
ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ	1/27, 9/46
— у стицају	10/31
ОДРЖАВАЊЕ ЈАВНОГ ПРЕТРЕСА — без присуства окривљеног	10/33
ОДРЖАЈ — стицање својине на непокретности	10/36
ОКРИВЉЕНИ — одржавање главног претреса без окривљеног	10/33
ОПШТИНА — као субјект законског права прече куповине стана	10/40
ОСИГУРАВАЧ — регресно право према осигуранику, застарелост	6/41
ОСИГУРАЊЕ — каско, уговор	9/54
— накнада штете и лимит	2/32
ОСЛОБАЂАЊЕ — од дужности сведочења	9/46
— од казне	9/43
ОСТАВИЛАЦ — одговорност наследника за дуг	10/39
ОТКЛАЊАЊЕ — недостатака на стану и одговорност	2/32
ОТУБЕЊЕ сувласничког дела	2/27

П

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК	6/43
ПЕТИТОРНА ЗАШТИТА	9/48
ПЛАТНИ НАЛОГ — правни интерес тужиоца у поступку издавања	6/40
ПЛОДОУЖИВАЛАЦ СТАНА — овлашћење	7—8/52
ПОВЕЂАЊЕ — сувласничког дела доградњом или адаптацијом на основу споразума	7—8/49

— тужбеног захтева за новчано потраживање и дозвољеност ревизије	10/43
ПОВРАЋАЈ — више плаћеног новца	7—8/55
ПОДЕЛА — заједничке имовине стечене у браку	6/42
ПОДНОШЕЊЕ — оптужног предлога од стране јавног тужиоца	2/26
ПОКЛОН — урачунавање	2/33
— уговор	4/32
ПОНАВЉАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА нови доказ	4/29
— поступка, предлог	1/32
— поступак и развод брака	9/51
ПОРЕЗ НА ПРОМЕТ — непокретности и права	4/35
— поступак разреза	4/35
ПОРЕЗИ	4/35
ПОСЛОВНЕ ПРОСТОРИЈЕ — уговор о закупу	10/38
ПОСТУПАК РАЗРЕЗА ПОРЕЗА на промет непокретности и права	4/35
ПОШТЕЊЕ И САВЕСНОСТ — примена начела	7—8/51
ПРАВНИ ИНТЕРЕС ТУЖИОЦА — у поступку издавања платног налога	6/40
ПРАВНИ СТАВОВИ — Кривичног одељења Врховног суда Србије, Београд, 27. 02. 1991.	7—8/41
ПРЕСУЂЕНА СТВАР — приговор	1/33
ПРЕТКРИВИЧНИ ПОСТУПАК — вештачење	9/45
ПРЕЧЕ ПРАВО КУПОВИНЕ — и раскид уговора о купопродаји	6/40
ПРИВАТНА ТУЖБА	2/25
ПРИВИДАН УГОВОР	9/54
ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУП — одговорност правног и одговорног лица	9/48
ПРИГОВОР ПРЕСУЂЕНЕ СТВАРИ	1/33
ПРИЗНАВАЊЕ ТУЖБЕНОГ захтева по пуномоћнику	7—8/54
ПРИМЕНА НАЧЕЛА САВЕСНОСТИ И ПОШТЕЊА	7—8/51
ПРИТВОР	9/45
ПРОДАЈА НЕПОКРЕТНОСТИ у извршном поступку	4/34
ПРОМЕЊЕНЕ ОКОЛНОСТИ	1/32
ПРОМЕТ НЕПОКРЕТНОСТИ — реституција по ништавом уговору	9/53
ПРОПИСИ — ретроактивност	2/31
ПРОТИВЗАКОНИТО ПОСРЕДОВАЊЕ	9/43
ПРОТИВТУЖБА — и материјално-правни приговор	6/43
ПРОЦЕСНА КАМАТА	1/30
ПСИХИЈАТРИЈСКО ВЕШТАЧЕЊЕ	9/46
ПУНОМОЋ — за склапање уговора о продаји некретнина	2/31
— форма	1/34
ПУНОМОЋНИК — признање тужбеног захтева	7—8/54
Р	
РАЗВОД БРАКА и понављање поступка	9/51
РАЗМАТРАЊЕ списка	9/47
РАСКИД — уговора о доживотном издржавању	2/29
— уговора о купопродаји и право прече куповине	6/40

— усвојења	9/50
— формалних уговора	1/31
РАЧУНАЊЕ РОКОВА	9/55
РЕВИЗИЈА — дозвољеност	10/42
— дозвољеност и повећање тужбеног захтева за новчано потраживање	10/43
РЕГРЕСНО ПОТРАЖИВАЊЕ — осигуравача према осигуранику	
— застарелост	6/41
РЕДОСЛЕД ИСПУЊЕЊА главног дуга и споредних потраживања	1/34
РЕНТА — месечна, захтев за повећање	7—8/54
РЕСТИТУЦИЈА — по ништавом уговору о промету непокретности	9/53
РЕТРОАКТИВНОСТ — пропис	2/31
РОК — за жалбу	10/34
— за подношење приватне тужбе	9/44
РОКОВИ — рачунање	9/55

С

САВЕСНОСТ И ПОШТЕЊЕ — примена начела	7—8/51
САХРАНА — накнада убицајених трошкова	9/52
СВЕДОЧЕЊЕ — ослобађање од дужности	9/46
СВОЈИНСКО ПРАВО — злоупотреба	2/28
СЛУЖБЕНИ СПИС	9/44
СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ — напад у вршењу послова безбедности	10/32
СПИСИ — разматрање	9/47
СТАН — замена	6/42
— јаче право	10/39
— овлашћење продуживаоца	7—8/52
— општина као субјект законског права прече куповине	10/40
— отклањање недостатка и одговорност	2/32
СТИЦАЈ — одмеравање казне у стицају	10/31
СТИЦАЊЕ СВОЈИНЕ — доградњом, надзибивањем или адаптацијом туђе или сувласничког грађевинског објекта	10/35
— на непокретности одржајем	10/36
СУВЛАСНИЧКИ ДЕО — отуђење	2/27
— повећање доградњом или адаптацијом на основу споразума	7—8/49

Т

ТАРИФА — адвокатска	2/33
ТРОШКОВИ — поступка	10/34
ТУЖБА — приватна	2/25
— приватна, рок за подношење	9/44
ТУЖБЕНИ ЗАХТЕВ — признање по пуномоћнику	7—8/54

У

УБЛАЖАВАЊЕ — казне, границе	1/28
УГОВОР О ГРАБЕЊУ — одступање од пројекта и цена радова	4/30
УГОВОР — даровни	1/31
— ништави	2/30
— о доживотном издржавању 1/30, 4/32, 4/33, 9/49	10/37
— о доживотном издржавању закључен са плућним болесником, ништавост	10/36
— о доживотном издржавању, предмет	10/38
— о доживотном издржавању, утицај промењених прилика	10/37
— о закупу локала, накнада штете у случају ништавости уговора	7—8/52
— о закупу пословних просторија	10/38
— о каско осигурању	9/54
— о купопродаји, прече право куповине и раскид	6/40
— о поклону	4/32
— о продаји некретнина, пуномоћ за склапање	2/31
— о продаји некретнина са неистинитом означеном ценом	4/31
— о промету непокретности, реституција по ништавом	9/53
— привидан	9/54
— формални, раскид	1/31
УПОТРЕБЉАВАЊЕ ТУБЕ СТВАРИ у своју корист	9/53
УПРАВНО ПРАВО	7—8/5
УРЕБЕЊЕ МЕБА	1/35
УСВОЈЕЊЕ — раскид	9/50

Ш

ШТЕТА — накнада новчане и неовчане материјалне штете	7—8/52
— неимовинска, због повреда угледа	9/51

Приредио:
Золтан Шереги

ПРАВНА ПРАКСА

— законски регистар —

Закон о аграрној реформи и колонизацији	7—8/51
Закон о амнестији (Сл. лист СФРЈ бр. 26/90)	3/40
Закон о амнестији (Сл. гласник РС бр. 13/90)	3/40
Закон о амнестији (Сл. лист АПВ бр. 34/90)	3/40
Закон о ауторском праву (Сл. лист СФРЈ бр. 19/78 и 24/86) члан 52. став 2.	9/48
Закон о браку САП Војводине (Сл. лист САПВ бр. 2/75, испр. 10/75) члан 50—52.	6/42
Закон о браку и породичним односима (Сл. гласник СРС бр. 22/81) члан 197.	9/50
— члан 366.	9/52
Закон о грађевинском земљишту (Сл. лист САПВ бр. 19/86) члан 34.	2/29
Закон о грађевинском земљишту (Сл. гласник СРС бр. 23/90) члан 17. и члан 35.	1/33
Закон о грађевинском земљишту (Сл. лист СР БиХ бр. 34/86) члан 22. став 1.	9/48
Закон о друштвеним делатностима (Сл. гласник СРС бр. 1/90: и 21/90)	2/22
Закон о закупу пословних зграда и просторија (Сл. гласник СРС бр. 20/77, 37/77, 54/89 и 21/90) члан 28. и члан 34.	10/38
Закон о извршном поступку (Сл. лист СФРЈ бр. 20/78, 39/85) члан 14—1/32, члан 166. став 1. и 2.	4/34
Закон о изменама и допунама Кривичног закона СР Србије (Сл. гласник РС бр. 16. од 3. дец. 1990)	7—8/47
Закон о кривичном поступку (Пречишћен текст) (Сл. лист СФРЈ бр. 26/86) — члан 18—2/27, члан 23. ст. 1.	2/29
члан 52 — 9/44, члан 76. став 3. и 4—2/25, члан 90 — 10/34 члан 97. ст. 1—1/29, члан 99. ст. 3—1/34, члан 131 — 9/47, члан 132. став 1. и 2. — 3/40, члан 154. став 2 — 9/45, члан 159. став 7 — 10/32, члан 191. став 2. и 3 — 9/45, члан 227 — 9/46, члан 251 — 2/25, члан 264. став 2 — 2/26, члан 275. члан 278 — 5/54, члан 299. став 2 — 2/26, члан 334. став 2 — 5/54, члан 349. тачка 2 — 2/26, члан 362 — 7—8/48, члан 364. ст. 1. тач. 3 — 10/31, члан 364. став 1. тач. 5 — 2/26, члан 364. став 1. тач. 8 — 9/46, члан 364. став 1. тач. 11 — 10/33,	

- члан 371 — 10/34, члан 371. став 1 — 6/37, члан 376 — 7—8/48, члан 397 — 5/54, члан 401. став 1. т. 1 — 6/37, члан 406. став 1 — 2/29, члан 412 — 6/37, члан 432 — 2/26, члан 433. ст. 1. т. 2 — 1/29
- Закон о личном имену (Сл. лист САПВ бр. 2/80) чл. 12. ст. 2 — 7—8/55
- Закон о наслеђивању (Сл. лист АП Војводине бр. 8/75 и 27/89)
члан 118. ст. 1 — 10/38, члан 118 — 4/32, члан 121. став 3 — 4/33, члан 127. и 210. ст. 3 — 9/50,
- Закон о наслеђивању (Сл. гласник СРС бр. 15/76 и 23/78)
члан 117. и 130 — 1/30, члан 121 — 2/29 и 10/37, члан 139 — 10/38,
- Закон о наслеђивању (Сл. лист СФРЈ бр. 42/65, 44/65, 67/65 те Народне новине бр. 52/71 и 47/78 чл. 125. ст. 3 — 9/49
- Закон о наслеђивању (Сл. весник СРМ бр. 35/73 и 27/78) члан 120—126 — 9/49
- Закон о облигационим односима (Сл. лист СФРЈ бр. 29/78, 39/85)
члан 10—6/40, члан 10, 12 и 13 — 2/32, члан 12 — 7—8/50 и 51, члан 28 и 68 — 1/31, члан 56 — 10/37, члан 66. ст. 1. и 2 — 9/54, члан 75 и 90 — 1/34, члан 90 — 2/31, члан 103 — 2/30, члан 103 став 1 — 4/33, члан 104 — 9/53, члан 108. и 174 — 708/52, члан 133. и 134 — 1/32, члан 159. став 1. и члан 169. ст. 1 — 10/39, члан 172, 199—203, 200 — 9/51, члан 174. ст. 1. и 176. ст. 1 — 6/41, члан 185. ст. 3 и члан 189. ст. 2 — 7—8/53, члан 189 — 2/33, члан 193 — 9/52, члан 196 — 7—8/54, члан 219 и 394 — 9/53, члан 279. став 2 — 1/30, члан 313 — 1/34, члан 371, 380 и 939 — 6/41, члан 387 — 1/30, члан 507 — 9/55, члан 633 — 2/30, члан 918 — 9/54, члан 940. и 941 — 2/32
- Закон о опорезивању производа и услуга у промету (Сл. лист СФРЈ бр. 33/72, 55/72, 28/73, 36/75, 58/75, 7/77, 61/78, 26/79) члан 36. став 1. тачка 39 — 2/31
- Закон о општем управном поступку (Сл. лист СФРЈ бр. 47/86) члан 49 — 4/35, члан 142—143 — 5/55
- Закон о основама система осигурања имовине и лица (Сл. лист СФРЈ бр. 4/76) члан 59 — 6/41, члан 54 — 2/32
- Закон о основама система државне управе члан 122. и члан 172 — 9/52
- Закон о основним својинско-правним односима (Сл. лист СФРЈ број 6/80)
члан 4 — 2/28, члан 20. ст. 1. и члан 24. ст. 1 — 7—8/49, члан 24 став 1 — 10/35, члан 26 — 6/44, члан 28. ст. 4 — 2/29, члан 28. став 4 — 10/36, члан 33 — 7—8/50, члан 33 — 10/40, члан 42, члан 51 и члан 56 — 1/33, члан 46. став 2 — 2/28
- Закон о парничном поступку (Сл. лист СФРЈ бр. 5/89) члан 5 — 6/43, члан 47. и 56 — 4/34, члан 83. ст. 2. и 83. ст. 1 — 5/52, члан 95 — 5/52, члан 96 — 7—8/54, члан 109. ст. 2. т. 7 — 5/52, члан 188. ст. 2 — 1/35, члан 191 — 10/43, члан 316 став 4 — 2/31, чл. 354. став 1 — 9/49, члан 354. ст. 2. т. 7 — 4/34 и 5/52, члан 354. ст. 2. тач. 10 — 7—8/54, члан 354. став 2. тачка 11 — 1/33, члан 355. став 1 — 1/33, члан 370. став 1 — 1/33, члан 378 — 3/40, члан 382. став 2 — 10/43 и 10/42, члан 392 — 10/42, члан 395. став 2 — 10/38, члан 421. тачка 9 — 1/32, члан 446. став 4. и 5 — 6/40
- Закон о покрајинским доприносима за 1990. годину (Сл. лист САПВ бр. 1/90 и 8/90) члан 4 — 2/22, члан 9. ст. 1. т. 13 — 2/22.

- Закон о порезима и доприносима грађана (Службени гласник СРС бр. 60/89, 12/90 и 46/90) 2/22, члан 11, члан 68. став 1. и члан 73 — 4/35, члан 169. став 4. и члан 171. став 1 — 7—8/55
- Закон о привредним преступима члан 9. и 13 — 9/48
- Закон о промету непокретности члан 4 — 7—8/51, члан 24 — 10/40
- Закон о стамбеним односима АП Војводине (Сл. лист САПВ бр. 12/82, и 31/88) члан 21. и 22 — 6/42, члан 71 — 7—8/52
- Закон о судском ванпарничном поступку члан 280. ст. 3 — 1/35.
- Закон о усвојењу (Сл. гласник СРС бр. 17/76) — 9/50
- Кривични закон СФРЈ (Сл. лист СФРЈ 44/76, 37/84)
 члан 41 — 1/27, члан 42. и 43 — 9/46, члан 43 — 1/28,
 члан 44. и 45 — 9/43, члан 48. и члан 53. став 5 — 10/31,
 члан 48. и 93 — 6/37, члан 95. и 96 — 1/27, члан 166. ст. 2.
 и члан 247. став 2 — 6/38, члан 201. став 1 — 1/28
- Кривични закон Републике Србије (Сл. гласник СРС бр. 26/77, 30/86) — 6/38
 члан 54 — 9/44 и 10/31, члан 54, ст. 1. и чл. 93. ст. 1 — 2/25, чл. 147. ст. 1, чл. 150, чл. 157, чл. 158. ст. 3, чл. 183. ст. 1, чл. 194, члан 201. ст. 1. и 4, члан 242. став 2 — 4/28, члан 167 — 1/27, чл. 187. ст. 1, чл. 189. ст. 1. и 2, чл. 193. ст. 1. и 2, чл. 195. ст. 1. и 2, чл. 196, чл. 197, чл. 199. ст. 1. и 2 — 4/28, члан 195. ст. 3. и члан 201. став 4 — 9/43, члан 214 — 10/32, члан 220 — 10/32, члан 223. и 224 — 9/44, члан 230. став 1 и 2 — 4/28, члан 235. и члан 248 — 4/28, члан 242 — 10/32, члан 253 — 9/43
- Кривични закон САП Војводине (Сл. лист САПВ бр. 17/77, 24/77, 20/84)
 члан 197. став 1 — 4/29 (чланове види у „Гласнику АКВ” број 6 страна 38 и 39)
- Кривични закон САП Косово (чланове види у „Гласнику АКВ” бр. 6/38. и 6/39)
- Кривични закон СР Босне и Херцеговине (чланове види у „Гласнику АКВ” бр. 6 на страни 38)
- Кривични закон СР Црне Горе — 6/38. и 6/39.
- Кривични закон СР Македоније — 6/38. и 6/39.
- Кривични закон Словеније члан 198 — 2/27.
- ОДЛУКА о комуналном реду (Службени лист Града Новог Сада бр. 11/88)
 члан 58. и члан 61 — 2/32.
- ОДЛУКА о уклањању снега у Новом Саду (Сл. лист Града Новог Сада бр. 16/81) члан 7 — 2/32.
- ТАРИФА о наградама и накнади трошкова за рад адвоката (Службени лист СРС бр. 8/88, 47/88, 20/89, 46/89)
 Тарифни број 8 — 2/33.
- УРЕДБА о насељавању бораца у Војводини (Службени лист СФРЈ бр. 72/45) члан 10. тач. 2 — 7—8/51.
- УСТАВ САП Војводине 9/52,
 Устав СР Србије члан 25. и члан 222 — 9/52.
 Устав СФРЈ члан 199 — 9/52.

Приредио:
 Золтан Шереги

САРАДНИЦИ „ГЛАСНИКА“ од броја 1—12/1991.

БОЗОКИ мр Антал
11—12/32

БОТИЋ Милорад
3/3, 5/30, 10/24

ВАРАДИ Имре
члан Уређивачког одбора

ВОРГИЋ Александар
члан Уређивачког одбора
2/33, 4/36, 5/1, 6/44, 7—8/56,
9/55, 10/43

ВОРГИЋ др Никола
4/38, 10/28

ВУКОВИЋ Р. др Светислав
5/51

ГАЛИЋ Живојин
9/20

ГРУБАЧ др Момчило
9/16

ДУНДИЋ мр Мелита
7—8/16, 9/35, 11—12/20

ЗДЈЕЛАР Мирослав
главни и одговорни уредник
3/1, 5/9, 9/3, 11—12/17

ЛЕКИЋ Боривој
5/58, 7—8/1

ЈОВАНОВИЋ Мирјана
технички уредник
ЈОВИЧИН др Александар
10/4

КАБИЉО Јосип
5/50

КРЕМАДЕС Хуан Антонио
9/4

МАРКИЋЕВИЋ др Александар
члан Уређивачког одбора
2/36, 7—8/37

МЕСАРОВИЋ М. Коста
3/31, 11—12/42

МИЛИЋ Миљивој
члан Уређивачког одбора

МИЛОРАДОВ Марија
члан Уређивачког одбора
9/10

МИЋУНОВИЋ Спасоје
4/19

МИШИЋ мр Војин
3/40, 4/25, 6/30

МОРАИТ проф. др Бранко
9/26

МРШЕВИЋ др Зорица
7—8/28

НИКОЛИЋ мр Душан
2/10

ПАЈВАНЧИЋ др Маријана
3/35

ПЕТРИЋ др Бранко
4/6

ПЕТРОВИЋ М. Здравко
10/11

ПИХЛЕР др Станко
6/1

ПЛАЧКОВ Борђе
4/1, 5/3, 10/44

РАДИВОЈЕВИЋ др Зоран

7—8/6

РОНЧЕВИЋ Стеван

2/37, 4/2, 11—12/3

САЈМА др Жожеф

5/10

СТАНИВУКОВИЋ Горан

преводац Садржаја на
енглески

СТЕПАНОВ др Радивој

10/19

СТОЛИЧИЋ др Радомир

3/42, 7—8/46

ТОМИЋ др Жељко

члан Уређивачког одбора

9/42

УКРОПИНА Данко

2/15

ФИЛИПОВИЋ Милорад

6/34

ХРОМИШ Владимир

2/2, 3/18, 6/16

ШВРЕГИ Золтан

9/39, 10/30, 11—12/45

ШПАДИЈЕР проф. др Балша

2/24

Приредио:

Золтан Шверги

**ИМЕНИК АДВОКАТА
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ**

(Промене од 16. 10. до 30. 11. 1991)

НОВОУПИСАНИ АДВОКАТИ

25242 БАЧКИ БРЕСТОВАЦ (позивни број 025)
Маљковић Јово, Маршала Тита бр. 18

21234 БАЧКИ ЈАРАК (позивни број 021)
Касаповић Добривој, Матије Гупца 69

21000 НОВИ САД (позивни број 021)
Бркић-Белић Даница, Максима Горког 7
Љук Дијана, Бирпанова 43
Етински Вељко, Облацића Рада 23, телефон 021/317-588
Грдић Весна, Пап Павла бр. 31
Јокић Милица, Каће Дејановић бр. 5, телефон 395-216
Петровић Драгослав, Вука Караџића 31, телефон 617-255
Шуковић Петар, Народног фронта 40/6, телефон 360-532
Заклан Драгана, Милетићева 30/II, телефон 021/28-039

22400 РУМА (позивни број 022)
Тамаш Карло, 15. маја бр. 142, телефон 428-690

25000 СОМБОР (позивни број 025)
Миљевић Наталија, Париске комуне бр. 15

21240 ТИТЕЛЈ (позивни број 021)
Стојановић Мирослава, Маршала Тита бр. 41

26300 ВРШАЦ (позивни број 013)
Мајски Радован, Змај Јовина бр. 52, телефон 811-924

23000 ЗРЕЊАНИН (позивни број 023)
Арсид Драган, Иве Лоле Рибара 4, телефон 46-722
Јанић Љубомир, Буре Салаја бр. 8

БРИСАЊЕ ИЗ ИМЕНИКА АДВОКАТА

25270 БЕЗДАН (позивни број 025)

Хорват Никола, Црквена бр. 7, брисан са даном 09. 10. 1991.

због заснивања радног односа. Преузиматељ адвокатске канцеларије је Зубац Витомир, адвокат у Сомбору.

25000 СОМБОР (позивни број 025)

Перишкић Фабијан, Венац Степе Степановића 8, брисан 31. 10. 1991.

због престанка обављања адвокатске дужности. Преузиматељ Миљевић Наталија, адвокат у Сомбору.

ПРОМЕНЕ АДРЕСЕ СЕДИШТА АДВОКАТСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ И БРОЈА ТЕЛЕФОНА

21220 БЕЧЕЈ (позивни број 021)

Косановић Никола, Маршала Тита 7, телефон 021/811-051

22406 ИРИГ (позивни број 022)

Божич Зоран, Николе Тесле 2, телефон 461-846

23300 КИКИНДА (позивни број 023)

Богарошки Псодоров Драгиња, Угљеше Терзина бр. 7

Марков Никола, Бориса Кидрича 1, тел. 023/521-903

23272 НОВИ БЕЧЕЈ (позивни број 023)

Бубањ Душко, Соње Маринковић 1—3 (Преселио се из Новог Милошева).

21000 НОВИ САД (позивни број 021)

Бедов Предраг, Дим. Туцовића 22/III, телефон 021/25-546

Бети Станко, Дим. Туцовића 22/III, телефон 021/25-546

Бјелица Богдан, Васе Стајића 19/II, телефон 021/363-061

Деспотовић Љиљана, Мокрањчева 12, нови бр. телефона: 021/315-022

Футошки Даринка, Миленка Грчића бр. 13, ст. 120, тел. 021/317-415

Гајић Живко, Темерински пут 1, нов број телефона 021/21-990

Гнатенко-Андрић Тајјана, V Бригада 7/10, тел. 021/20-753, fax: 26-826

Грдић Весна, Пап Павла 31, број телефона 021/616-028

Букић Борбе, Михала Бабинке 36, телефон 021/313-049

Јолић Коста, Васе Стајића 12, тел. 021/610-279

Китановић Бранислава, Максима Горког 35, тел. 021/56-679

Козомора Милан, Августа Цесарца 53, телефон 021/617-611

Лешут Љубомир, Максима Горког бр. 58/2

Попивоца Славко, Темеринска 15, телефон 021/27-075

Продановић Драган, Радничка 6, телефон 021/27-421

Рашић Урош, Трг Тозе Марковића 14/1, телефон 021/622-777

Ристић Драгослав, Димитрија Туцовића 22/3, телефон 021/25-546

Срдић Мирко, Народног фронта 43, телефон 021/364-431

Вукајловић Елизабета, Булевар Авноја 19, телефон 021/350-507

26000 ПАНЧЕВО (позивни број 013)

Ђурчин Боривој, Николе Тесле 3/1, телефон 013/26-29

Ђурин Душан, Максима Горког 2, телефон 013/44-992

21474 РАВНО СЕЛО (позивни број 021)

Великинац Гордана, 7. јула бр. 12

25000 СОМБОР (позивни број 025)

Ђубера Вероника, Мите Поповића 17, телефон 025/29-277

21480 СРБОБРАН (позивни број 021)

Радојчић Иван, Караборђева 34, телефон 021/730-116

21208 СРЕМСКА КАМЕНИЦА (позивни број 021)

Ђорић Матија, Змајева 16, телефон 021/462-949

22000 СРЕМСКА МИТРОВИЦА (позивни број 022)

Црногорац Небојша, Хотел „Сирмиум“ — Пословни центар,
тел. 022/214-476

Ђрухар Владимир, Бориса Кидрича бр. 17, телефон 022/214-235

21235 ТЕМЕРИН (позивни број 021)

Новак Петар, Маршала Тита бр. 507, телефон 021/840-635

21460 ТИТОВ ВРБАС (позивни број 021)

Проле Душан, Маршала Тита бр. 115, телефон 021/701-400

23000 ЗРЕЊАНИН (позивни број 023)

Ђуквић Драган, Гимназијска бр. 18, тел. 023/62-054

Приредио:

Золтан Шереги

СА ДЕСЕТЕ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АКВ

одржане у Новом Саду дана 22. 11. 1991.

1. Уписује се у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Заклан Драгана из Новог Сада, рођена 19. 11. 1953. у Зрењанину са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Милетићева 30/2, а са даном 22. 11. 1991.

2. Уписује се у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Бркић-Белић Даница из Новог Сада, рођена 21. 07. 1961. у Новом Саду, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 7, а са даном 22. 11. 1991.

3. Брише се из Именика адвокатских приправника АКВ у Новом Саду Бркић-Белић Даница, адвокатски приправник код Бркић Ивана, адвоката у Новом Саду, због уписа у Именик адвоката, а са даном 22. 11. 1991.

4. Уписује се у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Ђук Дијана, из Новог Сада, рођена 29. 05. 1963. у Госпићу, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Ђирпанова 43, а са даном 22. 11. 1991.

5. Уписује се у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Етински Велько из Новог Сада, рођен 29. 01. 1958. у Мошорину, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Облачића Рада 23, а са даном 22. 11. 1991.

6. Уписује се у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Касаповић Добривој из Бачког Јарка, рођен у Новом Саду 26. 09. 1960. са седиштем адвокатске канцеларије у Бачком Јарку, Матије Гупца 69, а са даном 22. 11. 1991.

7. Уписује се у Именик адвокатских приправника АКВ у Новом Саду Ивановић Зоран из Новог Сада, рођен 03. 06. 1964. у Новом Саду, са адвокатско-приправничком вежбом код Пухаловић Александра, адвоката у Новом Саду, а са даном 22. 11. 1991.

8. Обнавља се упис у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Дурутовић Радоја из Петроварадина, рођеног у Брезни, општина Плужине 28. 09. 1946, са седиштем адвокатске канцеларије у Петроварадину, Прерадовићева 139, а са даном давања свечане изјаве.

9. Условно се уписује у Именик адвоката Рогановић Горан из Врбаса, рођен 09. 10. 1961. у Бачкој Паланци, са седиштем адвокатске канцеларије у Врбасу, Народног фронта 21, а са даном давања свечане изјаве.

10. Условно се уписује у Именик адвоката Станчић Бранислав из Новог Бечеја, рођен 09. 10. 1938. у Куманама, општина Нови Бечеј, са седиштем канцеларије у Новом Бечеју, Трг ослобођења 2, а са даном давања свечане изјаве.

11. Условно се уписује у Именик адвоката Шереш-Шимон Марија из Новог Сада, рођена 12. 09. 1956. у Новом Саду, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Бранимира Гозића 29, а са даном давања свечане изјаве

12. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Бувар Никола из Новог Сада, рођен у Шиду 16. 12. 1938. са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, Змај Јовина 128, а са даном давања свечане изјаве.

13. Условно се уписује у Именик адвоката Копривица Божидар, из Панчева, рођен у Недајном, општина Плужине, 29. 06. 1953, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Жарка Зрењанина 7, а са даном давања свечане изјаве.

14. Условно се уписује у Именик адвоката АКВ у Новом Саду Петаковић Радмила из Новог Београда, рођена у Чоки 27. 02. 1939, са седиштем адвокатске канцеларије у Перлезу, Бориса Кидрича 28, а са даном давања свечане изјаве.

15. Евидентира се уговор о заступању закључен између Матијевић Ивана, адвоката у Новом Саду, и Земљорадничке задруге „Подунавље“ из Футога од 26. 10. 1991.

16. Евидентира се уговор о заступању закључен између Томић Радмиле, адвоката из Новог Сада ДД „Тргомонт“ из Новог Сада од 11. 11. 1991.

17. Иванчић Дејани, адвокатском приправнику из Бачке Паланке, са адвокатско-приправничком вежбом код Иванчић Веселина, адвоката у Бачкој Паланци, продужава се адвокатско-приправничка вежба за још једну годину, и то од 30. 06. 1991. до 30. 06. 1992.

18. Брише се из Именика адвоката АКВ у Новом Саду Перишкић Фабијан, адвокат у Сомбору, због престанка обављања адвокатске делатности, а са даном 31. 10. 1991. — За преузиматеља адвокатске канцеларије одређује се Миљевић Наталија, адвокат у Сомбору.

19. Узима се на знање да је кућни број канцеларије Дели Едит, адвоката у Бачком Петровом Селу, Лењина 51, измењен на кућни број 49.

20. Узима се на знање да је назив улице Бориса Кидрича у којој се налази седиште адвокатске канцеларије Гојковић Мите, Гојковић Драгана и Гојковић Маје, адвоката у Новом Саду, промењен у назив Мирослава Антића.

21. Узима се на знање да су Голијанин Војин и Татић Чедомир, адвокати у Зрењанину, раскинули уговор о оснивању удружене адвокатске канцеларије закључно са 30. 11. 1991.

22. Голијанин Војин наставља са радом у канцеларији на адреси Зрењанин, Буре Салаја 2, почев од 01. 12. 1991.

23. Татић Чедомир наставља рад у досадашњој адвокатској канцеларији на адреси Зрењанин, Трг ЈНА 9.

24. Узима се на знање да је Миљевић Наталија, адвокат у Сомбору, променила адресу адвокатске канцеларије, која сада гласи Степановића 8, почев од 31. 10. 1991.

25. Узима се на знање да је Бозоки Антал, адвокат у Новом Саду, променио адресу адвокатске канцеларије, која сада гласи Нови Сад, Стражиловска 15, почев од 15. 11. 1991.

26. Узима се на знање да је Кеслер Миша, адвокат у Бачу, променио адресу адвокатске канцеларије, која сада гласи Бач, Трг Маршала Тита 4, почев од 01. 11. 1991.

27. Узима се на знање да је Харангозо Марија, адвокат у Суботици, променила адресу адвокатске канцеларије која сада гласи Суботица, Браће Радића 4/I, почев од 01. 11. 1991.

28. Узима се на знање да је Јовић Радивоје, адвокат у Новом Саду, променио адресу адвокатске канцеларије која сада гласи, Нови Сад Трг Републике 25/I, почев од 30. 09. 1991.

29. Узима се на знање да је Јанчић Небојша, адвокат у Вршцу, променио адресу адвокатске канцеларије која сада гласи, Вршац, Иве Лоле Рибара 1, почев од 11. 11. 1991.

Управни одбор

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине. Годишња претплата за 1992. г. је 1.000,00 динара. — Претплата за иностранство је 40 USA долара — Цена једне свеске је 100,00 динара. — Претплата се може уплатити у пошти на рачун број 65700-678-2047 са назнаком „за Гласник”.

Тираж: 1200 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1. алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Штампа: „Просвета”, Нови Сад